

KOLLÁR JÁNOS

EGYMÁSRA TALÁLTAK

(BESZÉLGETÉS ÖRÖKBEFOGADÓ SZÜLŐKKEL)

Bevezető

Örökbefogadás: mit is jelent maga a szó? Az "örökre", a "mindig" vagy a "soha" szavak súlyos felelősséget takarnak. Ha valaki ennek felvállalása nélkül használja őket, hasonlatossá válik a mesében szereplő, ok nélkül farkast kiáltó fiúhoz: előbb-utóbb nem veszik komolyan. Ha tehát valaki felelőssége teljes tudatában kijelenti: "örökké", az olyan döntést hoz, amely legalábbis a saját élete végéig érvényes kell, hogy maradjon. Éltre szóló döntés ez, ha komolyan vesszük az értelmét.

Az "örökbefogadás" szót két részre bontva általában az "örökbe" és a "fogadás" szavakat használjuk. Valakit örökbe fogadnak. Ha azonban máshol választjuk ketté, a keletkező szavak új megvilágításba helyezik az eredeti értelmét: "örök befogadás". Valakit örökre befogadunk az életünkbe. Valaki létünk részévé, egy kicsit a saját részünké válik. Az életünk innentől kezdve már nemcsak a sajátunk, megosztjuk valakivel, aki ezután örökké jelen lesz. Meghívjuk a világunkba, felkérjük arra, vegyen részt örömeinkben, csalódásainkban, és mi is részesévé, alakítójává, majd szemlélőjévé szeretnénk válni az ő életének. Óriási vállalkozás ez! Ha valakit örökre befogadunk az életünkbe, akkor felelősséget vállalunk valakiért, és megengedjük, hogy egyszer majd ő is felelősséget vállaljon értünk.

Ez persze csak a dolog egyik része. Az örökbefogadást manapság is számos titok veszi körül. Az emberek kicsit furcsán, gyakran értetlenkedve néznek az örökbefogadókra. Azt gondolhatnánk, hogy egy ilyen jelentőségteli lépés megtétele általában elismerést vált ki. Mégis gyakran hangzik el a vélemény: "Szegény, ha már nem lehet gyereke, legalább örökbefogadott egyet. Az persze nem olyan, mintha a sajátja lenne, de legalább nincs egyedül." Az örökbefogadást az emberek többsége azzal magyarázza, hogy az

örökbefogadóknak nyilván biológiailag nem lehet gyermekük. Az örökbefogadót sajnálják. Az ember pedig valahogy úgy van megalkotva, hogy szereti, ha együtt éreznek vele, de nem szereti, ha sajnálják. Az együttérzés a másikkal való érzésközösséget, a sajnálat elzárkózást jelent. Aki sajnál, az meg sem kísérli megérteni, mi történik a másik emberrel. Vajon mi készítette az interjúalanyaimat arra, hogy megkérjenek, valódi nevük helyett álnéven szerepelhessenek? Vajon sokan miért nem vállalták a beszélgetést egyáltalán? A közgondolkodás szerint, ha valaki nem vállalhatja fel a nevét, az általában valamilyen bűnt követett el. Hogyan történhetett meg, hogy az örökbefogadás és a bűn ennyire összerosódott napjaink világszemléletében? Hogy történhetett meg, hogy emberek, akik komolyan veszik az "örökre" szót, egy árva gyermek befogadásáért "társadalmi feketelistára" kerülnek? Mi történt a gondolkodásunkkal?

Ez azonban csupán a dolgok egyik oldala. Az örökbefogadókról is méltatlanul kevés szó esik napjainkban, de még kevesebb az örökbe adókról. Azt a szülőt (általában az anyát, hiszen az apa többnyire "lelép", magára hagyva gyermeke hordozóját), aki örökbe adja gyermekét a társadalom általában elítéli. "Hogy dobhat el magától egy gyermeket? Hát anya az ilyen? Hát ember az ilyen?" - hallhatjuk, ha a témáról esik szó. Azonnal rögtönítélő bíróságok születnek, amelyeken a legenyhébb ítélet is megfosztja a vádlottat alapvető emberi jogaitól. Nem véletlen, hogy annyi csecsemőgyilkosság van napjainkban. Vajon a fenti vélekedések hangoztatói belegondoltak valaha is abba, hogy épp e vélemények készítetik a gyermeküket - érzelmi, anyagi vagy egyéb okok miatt - felnevelni nem képes embereket arra, hogy titokban, a legszörnyűbb bűn, a gyilkosság árán szabaduljanak meg csecsemőiktől? Valóban szükség van ezekre az ítéletekre? Úgy gondolom, nem a "felmenteni vagy elítélni" kérdést kell feltennünk, ha olyan emberekről esik szó, akik nem tudják

felnevelni gyermeküket. Persze ítélezni - pláne a "vádlott" távollétében - sokkal könnyebb, mint megvizsgálni a körülményeket és megérteni a tett, az örökbeadás indítékait. Félreértés ne essék: nem a csecsemőgyilkosokat védem. A gyilkosságokat azonban meg lehetne akadályozni abban az esetben, ha elfogadóbban kezelnénk az örökbefogadás ügyét, ha nem kellene szégyenkezniük az örökbeadóknak és az örökbefogadóknak sem. Az örökbefogadók segíthetnek és segítenek is azoknak az embereknek, akik - külső vagy belső okok miatt - arra kényszerülnek, hogy lemondjanak gyermekük neveléséről.

1995 őszén a debreceni Gyermekek- és Ifjúságvédő Intézet és a debreceni Családsegítő Szolgálat szervezésének valamint néhány vállalkozó kedvű örökbefogadó szülő áldozatos munkájának köszönhetően megalakult az Örökbeadó Szülők Klubja. (Azóta egyesületté alakultak.) A klub munkájában "civil", felkért pszichológusként, tehát nem örökbeadóként vettem részt. Amint belecsöppentem ebbe a - számomra akkor még ismeretlen - világba, sok kifejezés más értelmet nyert. A "szülő" fogalom már nem volt annyira egyértelmű, mint azelőtt. A "vér szerinti szülő", "biológiai szülő" fogalma elvált az "igazi szülő" vagy a "valódi szülő" fogalmától.

A könyv készítése során beszélgetőtársaim klubtagok voltak. Sokan - főként nem klubtagok - nem vállalták a nyilvánosságot, még oly módon sem, hogy tudták, személyes adataik titokban maradnak. Valószínűleg figyelmet érdemelne egy olyan könyv is, amely ezeket a soha el nem készült beszélgetéseket tartalmazná. Mennyi mindenről beszélhetnének az elhallgatott sorok!

Az interjúk során igyekeztem hasonló kérdéseket feltenni beszélgetőtársaimnak, olyanokat, amelyek - tapasztalataim szerint - foglalkoztatják a már örökbefogadóvá vált vagy az örökbefogadást fontolgató embereket. Tekintettel a kért titoktartás fontosságára, arra törekedtem, hogy az egyes

fejezetek előtt szereplő bevezetőkben minél kevesebb személyes részletet áruljak el a történetek szereplőiről. Úgy gondolom, annál, amit én mondhatnék róluk, sokkal fontosabb és kifejezőbb mindaz, amit ők árulnak el saját magukról. Egy azonban biztos: interjúalanyaim igazi és valódi Szülők voltak, a szó legnemesebb értelmében.

Kollár János

"Ugye te vagy az igazi anyukám?" – Eszter

Eszter egy szociális intézmény vezetője, emellett tanít is. Egyedül él. Ennek ellenére vállalkozott arra, hogy gyermeket fogadjon örökbe. Örökbefogadott gyermeke, Szilvike négy éves.

Véleményed szerint a társadalom hogyan ítéli meg az örökbefogadást?

Nagyon különböző vélemények forognak az örökbefogadás körül. Vannak olyan emberek, akik nagyon természetes módon vélekednek róla, és nagyon szép dolognak ítélik meg. Én úgy tapasztaltam, hogy ezek az emberek vannak kevesebben. Többen vannak azok, akikben különböző téveszmék élnek az örökbefogadással kapcsolatban. Az egyik tipikus vélemény az, hogy az örökbefogadás másodrendű dolog a vér szerinti kapcsolattal szemben. Egyszer beszélgettem egy ismerőssel. A gyerek betegségéről volt szó. Azt mondtam, hogy bennem mindig hatalmas feszültség van, ha a gyerek beteg. Erre ő azt mondta: "Képzeld el, mi lenne ha ráadásul a saját gyerekedről lenne szó!". Ez egyébként egy teljesen jó szándékú ismerős, semmilyen rosszindulat nem volt benne a gyerekekkel szemben, de az egyértelmű volt, hogy ő egyfajta minőségi különbséget tesz az örökbefogadott és a vér szerinti gyerek között.

Találkozom olyanokkal is, akik csodálkozva és értetlenül néznek rám, amikor megtudják, hogy Szilvikét örökbefogadtam. Nem értik, mire jó ez, minek van erre szükség.

Nagyon sok a tévgondolat is. Eleve az sem világos az emberek többsége számára, hogy hogyan kerül az örökbefogadóhoz a gyerek. Nagyon különbözőek a vélemények azzal kapcsolatban is, hogy megmondjuk-e a gyerekeknek, hogy örökbefogadott vagy ne mondjuk meg. A gyerekek vér szerinti szüleivel kapcsolatban is nagyon elítélően nyilatkoznak.

Arról a másik téveszméről is több szót kellene ejteni, amit a gyerekről való lemondással kapcsolatban a társadalomban tapasztalunk. Úgy tartják, hogy az a szülő, aki lemond a gyerekeről, rossz szülő. De ha nem mond le róla, és arra kényszeríti ezáltal, hogy a gyerek egész életét intézményekben töltsse, akkor nem mondják róla, hogy rossz szülő.

Hogy határozta el, hogy egyedül fogadsz örökbe gyereket?

Mire erre az elhatározásra jutottam, már annyira nem kellett kuporgatnom, mert megvolt mindenem ahhoz, hogy normálisan éljek, jól elvoltam a munkahelyemen, szerettem a tanítást meg a gyerekeket de úgy éreztem, hogy jó lenne, ha volna egy olyan ember, aki hozzám tartozik. Volt egy kapcsolatom, ami elég hosszú, és olyan nyúzó-nyúlós kapcsolat volt, de a partnerem nem akart gyermeket. Ekkor döntöttem úgy, hogy szeretnék egy gyereket örökbefogadni.

Februárban jelentkeztem a GYIVI-nél, és júliusban hazahoztam Szilvikét.

Mit szólt a környezeted - rokonok, barátok, család - a döntésedhez?

Mikor elmentem a GYIVI-hez, bejelentettem a családnak. Testvérem feltétel nélkül támogatott, a szüleim mély hallgatásba merültek, "ha nem beszélünk a problémáról, akkor nincs" alapon. Amikor már kijártam látogatni, akkor az anyukám beadta a derekát. Akkor már azon volt, hogy segítsen. Apukám még akkor is a hallgatás taktikáját alkalmazta. Az unokaöcsémmel meg a testvéremmel beszélgettünk a dologról. Apukám hozzáállása akkor változott meg, amikor először meglátta Szilvikét.

Emlékszel az első találkozásra a kislányoddal?

Legelőször akkor láttam, amikor bemutatták videón. Azt a felvételt különben át is vettem. A videón teljesen más volt, mint amilyen az életben. A felvételkor szegény teljesen meg volt rettenve.

Amikor az életben először láttam, akkor a szeme tűnt föl. A szeme nagyon beszédes volt. Gondolom, olyan ruhát adtak rá, ami korábban nem volt rajta, mert nagyon büszkén mutogatta. Akkor két éves volt. Amikor a találkozásnak vége lett, és mentünk ki a szobából, fogtam a kezét. Nagyon megrázó élmény volt.

Azt mondták, hogy ne válaszoljak azonnal, gondolkodjak előbb, de én már az első pillanatban tudtam, hogy igent fogok mondani. Azért érleltem egy hétig a gondolatot. Egy hét után hívtam vissza őket azzal, hogy úgy döntöttem, igen.

A gondozónő meglátogatott a várakozás időszakában?

Igen. Ráadásul éppen szerenádozók voltak itt előtte, és a lakásban nagy csatatér volt. Egy kicsit szégyenkeztem is, hogy még nem pakoltam el.

Mi volt a legnehezebb dolog az örökbefogadás lezárását követően?

Az első időszak, amikor Szilvike hazakerült. Ha a gyerek környezete megváltozik - bármennyire is jobb körülmények közé is kerül - számára az egy krízishelyzet. Az intézetben egyfajta biztonságérzete volt - bármilyen biztonság is volt az - és az egyszerre csak megszűnt. Szilvike egyébként is eléggé impulzív gyerek, és örületos hisztikben fejezte ki a dühét. Olyan is előfordult, hogy egyszerűen nem tudtam vele mit kezdeni. Ott feküdt az étkezőben a földön, verte magát és sírt, és egyszerűen nem lehetett vele mit csinálni. Ez a sírós-hisztis időszak olyan két-három hétig tartott.

Aztán persze az összeszokás is nehéz. Meg kell szokni a gondolatot, hogy anya vagyok. Mert ugye, aki megszüli a

gyereket, annak van kilenc hónapja arra, hogy felkészüljön. Én is készültem rá lelkiekben, de az nem ugyanaz. Számomra például az nagyon furcsa volt, hogy a gondozónők úgy emlegettek előtte, hogy "anya". Ez egy kicsit ellenérzést is váltott ki bennem. Szóval kellett egy kis idő, amíg hozzászoktam a gondolathoz, amíg pedig az érzéshez hozzászoktam, még több időbe telt.

Mikor érezted először igazán, hogy már anya vagy?

Az örökbefogadást követő úgy két-három hónap múlva. Akkor történt, hogy a ház bejárata előtt Szilvike ismét hisztizett egy kicsit, és egy arra járó mogorva öregúr azt mondta, hogy "a farka csóválja a kutyát". Erre bepöccentem, és azt mondtam neki - én, aki egyébként nem szoktam veszekedni - hogy "Törődjön a maga dolgával!" Azt éreztem, hogy bántják a gyerekeimet.

Volt egy másik eset is. Ez abban az időben történt, amikor Szilvike még erősen szopta az ujját, az emberek pedig az utcán olyanokat mondtak neki, hogy "csúnya leszel" meg "fúj, micsoda dolog" meg egyebek... Szóval az a tény, hogy az én gyerekeimet bántják, rettenetesen hatott rám.

Az eleje nagyon nehéz volt. Néha kihozott a sodromból a hisztikkel, aztán jött a büntudat... szóval az első időszak elég kemény volt.

Amikor óvodába vitted, megmondtad az óvónőnek, hogy Szilvikét örökbefogadtad?

Én úgy vagyok ezzel, hogy nem mondom lépten-nyomon, hogy örökbefogadtam, de ha rákérdeznek vagy úgy hozza a helyzet, akkor erről minden további nélkül beszélek. A környezet különben nagyon kedvesen fogadja Szilvikét, beszélgetnek vele, dicsérik. A gondozónő - amikor erről beszélgettem vele - azt mondta, hogy valószínűleg azt vetítem ki a környezetemre, ahogy én elfogadom ezt a helyzetet. Azt nem tudom, hogy ez mennyire igaz, de az biztos, hogy nekem eszembe sem jutott,

hogy ne mondjam meg az óvónőknek. A beiratkozás táján kerestem egy alkalmat, amikor négy szemközt lehettem az óvónővel, és megmondtam, hogy örökbefogadtam, egyedül nevelem, és ha bármi kérdésük volna, akkor szívesen válaszolok, csak azt kérem, hogy velem beszéljék meg az ezzel kapcsolatos dolgokat. Azt mondták, hogy köszönik a bizalmamat. Ezután ez már nem volt téma. Hogy a többi szülő tudja-e vagy nem, arról fogalmam sincs. Tőlem nem kérdezték meg, de ha megkérdezték volna, elmondom nekik. Az a véleményem, hogy ha az óvónő elég érzékeny, akkor így jobban megérti a gyerek reakcióit.

Erre egy saját tapasztalatom vezetett rá. Egyszer volt egy tanítványom, akiről csak azt láttam, hogy szegény az idegen nyelvvél mindig csak kínlódik. Mindig zavarba jött, amikor a családról volt szó. Azt hittem, hogy biztosan házasságon kívül született, és emiatt nem is nagyon piszkáltam. Amikor Szilvikét kihoztam az otthonból, akkor megkeresett ez a tanítványom, és elmondta, hogy őt is egyedül fogadta örökbe az édesanyja. Ha ezt annakidején, mikor tanítottam, tudtam volna, sokkal többet megértettem volna.

Szilvike hogy illeszkedett be az óvodai közösségbe?

Hát, elég nehezen. Előtte egy évet - 14 hónapot - együtt töltöttünk itthon. Tulajdonképpen nem is a beilleszkedésével volt gond, hanem az elválással. Az minden reggel szörnyű volt. Az óvónők azt mondták, hogy az óvodában nem volt vele probléma, eljátszott a gyerekekkel. Az első két óvodai év során minden reggel azt mondta, hogy nem szeret óvodába menni, meg hogy minél előbb menjek érte. A harmadik évben már nem volt ilyen probléma.

A ti esetetekben - ha jól tudom - fel sem merült az a kérdés, hogy megmondd a gyerekeknek, hogy örökbefogadott, avagy ne. Szerinted az örökbefogadó szülők többsége esetében ez hogy alakul?

Azt gondolom, hogy a többség nem mondja meg. Ez összefüggésben lehet a társadalmi megítéléssel. Az emberek nem szívesen mondják meg vagy nem tudják, hogy hogy mondják meg. Az ilyen embereknek üzenem, hogy működik egy ilyen klub, az Örökbefogadó Szülők Klubja¹, ahová bármikor eljöhettek. Lehet, hogy az adott pillanatban egyszerűbb nem megmondani, de nagyon nagy a veszélye annak, hogy később ez kiderül, és annak nagyon súlyos következményei lehetnek. Épp a múltkor olvastam egy ilyen esetről. Egy idős néni írta, hogy a férjével egy kislányt örökbefogadtak, felnevelték, a férje már meghalt, a lánya is felnőtt, családjá van, és a néni úgy érzi, már nem bírja tovább cipelni magával ezt a titkot, mivel még eddig nem mondta meg a lányának.

Az örökbefogadott gyerekek nagy része a tinédzserkor tájékán szokott rájönni, hogy örökbefogadták, és az ilyen szempontból a legrosszabb kor.

Szilvike természetes módon beszél arról, hogy neki két szülinapja van, hogy örökbefogadtam. Nem tudom, hogy később, az iskolában az osztálytársai nem fognak-e hülyeségeket a fejéhez vágni. Természetes, hogy aggódom emiatt, de pont ezért, amikor erről kérdez, mindig nyíltan beszélgetünk, hogy ha egyszer más kérdezi, akkor legyen válasza. Sokszor meg szokta például kérdezni, hogy "Ugye te vagy az igazi anyukám?", amire azt mondom neki, hogy "Igen, mert én szeretlek, én nevellek".

Nem változtattátok meg Szilvike nevét?

Nem. Már két éves volt, amikor örökbefogadtam. Addigra már azt szokta meg, hogy Szilvikének szólítják, és azt hiszem, az csak fokozta volna a gyermek bizonytalanság-érzetét, ha megváltoztatom a nevét. Második névnek viszont megkaptam az én nevemet.

¹ Cím: Családsegítő Szolgálat, Debrecen, Mester u. 1.

Ha gyereknevelési probléma merülne föl, akkor te kihez fordulnál szívesen?

Gondolom, visszamennék a GYIVI-be a szakértői csoporthoz. Mindenképpen szakembert próbálnék keresni. Persze, amikor Szilvike ide került, akkor mindenféle "okos" tanácsra hallgattam, azoknak az embereknek a tanácsaira, akiknek már gyerekeik voltak. Az egyik kritikus pont az elalvás körül volt. Amikor ugyanis kijöttem a szobából, akkor szegény kislány elkezdte magát verni. Megpróbáltam mindent, hogy megnyugtassam. Ott maradtam mellette, de akkor nem aludt el. Ha felálltam, akkor megint sírni kezdett, szóval nagyon nehéz dolog volt. Akkor hallgattam azokra, akik azt mondták, hogy ott kell hagyni a gyereket, ki kell jönni. Ki is mentem a szobából, a gyerek bent verte magát, és az borzasztó érzés volt. Végül is ő győzött. Úgy döntöttem, hogy nem csinálom tovább ezt a cirkuszt. Megágyaztam mellette. Arra gondoltam, hogy ha a gyerekek erre van szüksége, akkor ezt meg kell tennem. Az elalvás azóta is probléma, de úgy gondolom, hogy másokra hallgatni ebben a témában nagy butaság volt. Ezért mondom azt, hogy ha olyan jellegű problémám lenne, akkor csak szakemberhez mennék, nem pedig a szomszédasszonyhoz vagy a rokonsághoz.

Mennyiben más Szilvike, mint a többi gyerek?

Nem sok mindenben érzékelek másságot. Ha más, akkor csak annyiban, hogy igényli, hogy éjszaka is ott legyek mellette, illetve ha leszaladok a boltba, akkor magammal kell, hogy vigyem. Szóval, az elszakadás, az eltávolodás nehezen megy neki. Szüksége van arra, hogy mellette legyek. A szüleimmel szeret lenni, ott nincs különösebb gond. Sokat mászik rám, sokszor cipelem, reggel, mikor felébred, akkor még ringatom, tehát a testi kontaktus nagyon fontos neki.

Mit mesélsz neki a biológiai szüleinél?

Csak annyit, hogy ő egy másik néni pocakjában volt, ő szülte meg, és aztán a csecsemőotthonban találkoztunk. Én szerettem volna egy kislányt, ő anyukát keresett, és akkor találkoztunk.

Volt olyan információ, amire szükség lett volna az örökbefogadással kapcsolatban, de nem kaptad meg?

Esetleg annyit jó lenne tudni, hogy a vér szerinti szülő családjában milyen örökletes dolgok vagy betegségek fordulnak elő. Például allergia vagy efféle. Nekem nem beszéltek erről. Persze volt bennem egyfajta kíváncsiság, hogy jó lenne tudni minél többet a vér szerinti szülőkről, de azt gondolom, hogy mégis jobb, ha nem tudok, mert így a gyerekek őszintén mondhatom azt, hogy nem tudom.

És ha az orvos kérdezi, mit mondasz?

Az orvosoknak őszintén meg szoktam mondani, hogy örökbefogadtam, és nem ismerem a családi betegségeket.

Hogy szokták ezt fogadni?

Teljesen természetesen.

Mit tennél, ha Szilvike kamaszkorban elkezdené keresni a biológiai szüleit?

Hát, a kamaszkorral kapcsolatban van egy csomó félelmem. Nem tudom, mi lesz, ha elromlik a kapcsolatunk, ha nem tudom a serdülőkori dolgait tolerálni. Egyelőre azzal nyugtatom magam, hogy megpróbálom nagyon szeretni, megpróbálok egy olyan bizalmi kapcsolatot kialakítani, ami elég erős ahhoz, hogy kibírja a tinédzserkor szakítópróbáit. Beszélgettem erről szakemberekkel, GYIVI-sekkel és olyanokkal is, akiknek serdülőkorú örökbefogadott gyermekük van, és azt mondták, hogy a legfontosabb az, hogy ne legyen bennem félelem ezzel kapcsolatban, mert a gyerekek ezt megérzi.

Kisebb harcaiink már most vannak. Azzal kapcsolatban, hogy mit vegyen fel, aztán a lefekvés körül, aztán a boltban, hogy mit vegyek, mit ne vegyek neki. Tudom, hogy a gyerek szempontjából ez fontos, mert kell az életben maradásához, meg a boldogulásához, de engem időnként kiborít.

Szerinted szükség van az örökbefogadást követő családgondozásra?

Én azt gondolom, hogy igen. Nekem nagyon jó volt, hogy időnként jött a gondozónő, akivel megbeszélhettem a problémáimat. Ő erősítgetett, amikor bizonytalan voltam, és nem tudtam, mit csináljak, szóval nekem nagyon jó volt. Én nem ellenőrzésként vagy bizalmatlanságként, hanem teljesen baráti látogatásként éltem meg. Mindig jó szívvvel gondoltam rá, azután is, hogy már nem jött.

Igényelnél-e valamilyen szakirodalmat az örökbefogadással kapcsolatban, és ha igen, akkor mi legyen abban?

Mindenképpen fel kell készülni az örökbefogadó szülőknek arra, hogy amikor a gyerek hozzájuk kerül, az nagyon nehéz időszak. Ismerni kell, melyek azok a jelenségek, amelyek egy intézetből kikerülő gyermek esetében gyakran előfordulnak. Aztán jó lenne, ha foglalkozna azzal, hogy ki miért is fogad örökbe gyereket, és jó volna, ha az emberek tisztáznák önmagukban, hogy miért is van szükségük a gyerekre. Milyen hiányt pótol bennük a gyerek? Ha ezt elrendezik magukban, akkor az egész örökbefogadást "helyre tudják rakni". Az is jó lenne, ha egy ilyen könyv szólna arról, hogy igenis vannak olyan felnőttek, akiknek nem jó, ha örökbefogadnak gyereket. A gyerek érdekében jobb, ha elfogadják azt, hogy ők ne kapjanak. Ilyen eset például az, ha a szülő a saját, el nem ért vágyait akarja a gyerekekkel teljesíttetni vagy esetleg egy meghalt édesgyereket akar pótolni. Vannak olyan élethelyzetek, amikor

az embernek először bizonyos dolgokat helyre kell rakni és csak utána jöhet az örökbefogadás.

Aztán ezek a gyerekek tulajdonképpen mégiscsak mások egy kicsit, mint a vér szerinti gyerekek, mert olyan előzmények vannak az életükben, amik meghatározóak lehetnek. Tehát bármennyire is korán és bármennyire is ideális módon sikerül örökbefogadni azt a gyereket, azért nyilvánvaló, hogy a gyerek életkörülményei a terhesség ideje alatt mások, mint egy ideális esetben. A szülés utáni első órák is sokat számítanak. A gyerek életének első időszakából kimarad az a periódus, amikor ott kellene lenni az anyának. Akkor nincs meg az a biztos pont az életében, amire szüksége volna, és bár ezek a hátrányok ledolgozhatóak, de azért nem szabad megfeledkezni róluk. Természetesen a családban felnövő gyermekek között is vannak ilyenek, sőt, rosszabb helyzetben lévők is vannak, hiszen nem biztos, hogy egy vér szerinti gyerek megkapja azt az érzelmi melegséget, amire szüksége van, de az nyilvánvaló, hogy az örökbefogadott gyerekeknél ez a szeretethiányos periódus megvan.

Nagyon jó lenne arról is szólni ebben a könyvben, hogy egy gyereknél a név megváltoztatása milyen károkkal jár, főleg, ha nagyobb korában fogadják örökbe.

A "megmondani - nem megmondani" problémáról mindenképpen szólni kellene, hogy erősítse azt, hogy a gyerekek az a természetes, amiben felnő.

Az is nagyon fontos, hogy ezeket a gyerekeket feltétel nélkül kell elfogadni, és akkor örömet hoznak. Ismerek olyan családot, akinek a csecsemőotthonban azt mondták a gyerekről, hogy nem biztos, hogy száz százalékos, mire ők azt mondták, hogy nem baj, nekik így is jó, ők így szeretik. Gondolom, hogy a gyerek ezzel "főnyereményt nyert". Ő biztosan egészséges és normális életet fog élni.

Mi az, amit szívesen megváltoztatnál az örökbefogadás folyamatán, ha rajtad múlna?

Én a gyerek érdekei miatt rövidíteném le az örökbefogadás idejét. Arra törekednék, hogy azt a gyereket, akinél úgy tűnik, nincs esély arra, hogy a vér szerinti családjába kerüljön, megpróbálnám minél előbb családba helyezni, még akkor is, ha ezzel egy kicsit kockáztatok. Úgy érzem, hogy a mostani rendszer egy kicsit túlbiztosítja saját magát. Túlságosan is óvatosak, és közben múlnak a hetek-hónapok a gyerek feje fölött. Én a gyerek jogait a vér szerinti szülő jogai elé helyezném.

Mit tanácsolnál az örökbefogadni szándékozóknak?

Először is azt, hogy tisztázzák magukban, hogy az életükben milyen szerepet tölt be a gyerek, aztán azt tanácsolom, hogy feltétel nélkül fogadják el a gyereket olyannak, amilyen, feltétlenül mondják meg neki, hogy örökbefogadták, és ha gondjaik vagy problémáik vannak, akkor bátran forduljanak szakemberhez vagy olyan közösséghez, amelyik segíteni tud, ne maguk küszködjenek.

"Ugye, azért akkor is az anyukám vagy, ha rossz vagyok?" – Zsuzsanna

Zsuzsanna kutató egy kft.-ben. Egyedül élt egészen addig, amíg örökbe nem fogadta Mártikát.

Emlékszel arra, hogy hogyan kezdődött az egész?

Én egyedüli gyerek voltam, és úgy gondoltam, hogy nagyon sok gyerekem lesz, mert hogy imádtam a gyerekeket. Viszonylag hamar tudtam kapcsolatot teremteni velük, és olyankor nagyon jó hangulatban voltak a gyerekek is, meg én is. Elég fiatalon volt egy nőgyógyászati műtétem, amikor az egyik petefészkeket kivették. Ez már eleve kizárta, hogy hamar teherbe essek. Aztán mégis terhes lettem a barátomtól, de akkor még úgy éreztem, hogy túl fiatal vagyok, meg elég sok minden összejött, és elvettem a gyereket. Utána szerettem volna teherbe esni, de nem sikerült. A barátom aztán egy balesetben meghalt. Akkor úgy döntöttem, hogy nem akarok gyerek nélkül élni. Vagy valakivel vagy egyedül, de fel akarok nevelni egy gyereket. Végül is nem én lennék az egyetlen a világon, aki egyedül is képes erre. Másoknak is sikerült, nekem miért ne sikerülne? Az örökbefogadás egyébként sem új dolog a családban. Nekem is van néhány unokatestvérem, akiket örökbefogadtak. Az az igazság, hogy önző is az ember, hiszen egy férfi szereti egy-két évig, egy gyerek meg olyan 15-20 évig.

Amikor a gyerek idejött, akkor nekem már mindenem megvolt. Utaztam eleget, és nem azt mondom, hogy hű, de fényesen, de jó anyagi körülmények között élek. Úgy érzem, hogy ezáltal az érzelmeken túl még anyagilag is tudok neki nyújtani egy-két dolgot. Az én véleményem az, hogy az ember élje ki, tombolja ki

magát, és aztán még mindig lesz arra ideje, hogy gyereket neveljen.

38 éves voltam, amikor örökbefogadtam Mártikát. Sok mindent megtettem én is előtte, hogy legyen gyerekem, de semmi nem jött be. Akkor aztán úgy gondoltam, hogy nem szabad tovább várni, mert a hormonkezelések után egyszer csak besikerül a terhesség, és akkor tíz gyerekkel mit kezdjek? Ahhoz már túlkoros voltam. Én eleve egy 2-3 éves korú gyereket akartam örökbefogadni, mert úgy éreztem, már túl idős vagyok ahhoz, hogy egy kicsi gyerek problémáival meg tudjak küzdeni. Bár most, így visszagondolva úgy érzem, lehet, hogy könnyebb lett volna egy csecsemővel, mert a csecsemő emlékei még nem olyan mélyek. Mártikának az első két-három hónapban még abszolút nem voltak érzelmei. Nem nevetett, nem sírt. Az egyik este fürdetéskor vettem észre, hogy három ujjáról lóg a bőr. Gondolom, a forró kuktához nyomhatta hozzá. Képzelted, mekkora fájdalma lehetett, és egy árva szót sem szolt.

Mártika majdnem két és fél éves volt, amikor örökbefogadtam. Már nem volt kicsi. Neki már vannak emlékei a csecsemőotthonból. Ott úgy nevelik a gyerekeket, hogy igazán ne kötődjenek senkihez. Azért is van velük sok dadus. Szerintem ezért is tudnak nehezen kötődni az ilyen gyerekek, mert úgy vannak vele, hogy akivel találkoznak, az úgyis elmegy. Mártikát akkor hoztam el, amikor már kezdett megszokni egy családot, kötődött hozzájuk, de ott az anya meghalt. Akkor megint ugyanott találta magát, ahol addig volt: kijött egy új világba, ahol viszonylag oké volt neki minden, és most megint váltania kell. Az is igaz, hogy idekint sokkal több korláttal találkozik, mint az otthonban, mert több a veszélyforrás. Meg kell neki magyarázni, hogy "Ehhez ne nyúljál, mert megráz az áram, ide ne másszál föl, mert leesel, megütöd magad..." szóval a "nagy szabadság" kellős közepén egy csomó tiltással találkozik.

Honnan tudtad, hogy hova kell fordulnod, ha örökbe akarsz fogadni egy gyereket?

Természetesen az ismerősöktől. A tettek embere vagyok. Amint elhatároztam, hogy megcsinálom, minden követ megmozgattam. Bementem a GYIVI-be, ahol elmondták, mit kell tennem. Kitöltöttem a papírokat, aztán egy hónap múlva érdeklődtem, hogy van gyerek vagy nincs gyerek. Akkor megmondták, hogy menjek be a pszichológushoz. Ő azt mondta, hogy hamarabb kapok gyereket, ha cigányt is elfogadok. Nekem abszolút mindegy volt, hogy milyen származású a gyerek. Mondtam, hogy az egyetlen gondom az, hogy egyedül vállalom a gyereket, ez a társadalom pedig nem fogadja el a másságot, és nem vagyok biztos abban, hogy egyedül meg tudom védeni a gyereket az osztálytársai elől, ha a cigánysága miatt csúfolják. Így is elég sok minden miatt bánthatják: hogy egyedülálló neveli, hogy örökbefogadott, és nem tudom, meg tudom-e védeni akkor ha még azért is csúfolják, mert cigány, és nem tudnám elviselni a keserves tekintetét, ha bántják emiatt. Ezt már nem tudom felvállalni. Akkor aztán addig beszélgettünk, amíg a pszichológus azt mondta, hogy a csecsemőotthonban van egy kislány, akinek már elkészült az útlevele képe, mert külföldre ajánlják. Volt egy nő, aki örökbe akarta fogadni, de családi okokból visszamondta a dolgot, és a gyerek ilyenkor már ajánlható külföldre. Megmutatta a gyerek képét, mit szólok hozzá. Egy szép cigány kislány volt. Azonnal eltettem a képet. A pszichológusnő mondta, hogy jó képességű, egészséges gyerekről van szó. Mondták aztán, hogy mutatnak róla videót, de mondtam hogy arra nincs idő, el ne vigyék a gyereket.

Már az eleve döbbenet volt, amikor kimentem a csecsemőotthonba. Szegény gyereket "kivikszolták", ott állt sötétkék kis ruhában, fehér gallérral, a három szál haját csurkába fogták, és akkor beraktak minket egy szobába. Szegény, rögtön el lett különítve a többitől. Azt sem tudta, mi

történik velem. Kínjában csak megfogta a kezemet. Ott volt a játékok tömkelege két műanyag dobozban, és azokkal próbáltunk játszani, de hát két és fél évesen még semmit sem beszélt, és így elég nehéz volt vele kommunikálni. Akkor egy kicsit megijedtem. Úgy éreztem magam, mint Pilátus a Credoban, mondtam is magamnak, hogy "Na, mit fogsz most csinálni?", de éreztem, hogy innen már nincs visszaút. Akkor elég sok időt töltöttünk együtt. A végén már a gyerek elfogadott, de nem könnyen.

Az emberek azt képzelik, hogy bemennek a csecsemőotthonba, és kitárt karokkal szalad eléjük a gyerek. Hát nem így működik a dolog. A találkozás után adnak az embernek 24 órát, amikor eldöntheti, hogy vállalja a gyereket vagy nem. Azt mondtam, hogy ha a gyerek engem elfogad, akkor nekem megfelel. Másfél hét múlva hazavittem. Nem jó az, ha sokszor látogatják, elmennek érte, aztán megint otthagyják, a gyerek csak megzavarodik tőle. Olyan is volt, hogy meglátott és elkezdett sírni. Gondolom, teljesen meg volt kavarodva. A végén azt kértem, hadd fektessem le én. Nem tudod elképzelni, milyen borzalmas érzés volt, amikor őt megfürdettem, lefektettem, a többi gyerek meg simogatta a hátam. Bögve jöttem el minden egyes alkalommal. Aztán megkértem, adják ide legalább a hétvégére. Azt mondták, azt nem lehet, de a jövő hét közepén hazavihetem. Haza is vittem. Vittem neki kis ruhákat, és felöltöttem a legutolsó divat szerint. Akkor ott forgott, mindenkinek mutogatta magát. Mindenkinek vittem virágot, és mindet Mártika adta oda. Hát így jöttünk el.

Amikor hazaértünk, megsimogatta a játékait. Apám segít vigyázni rá, de Mártika mindig várja, mikor jövök már haza. A szomszédok azt mondták, hogy az ő gyerekeik nem örülnek annyira, amikor ők jönnek haza, mint Mártika nekem. Erre is csak egy örökbefogadott gyerek képes.

Mit szolt a környezet a lépésedhez?

Megmondom őszintén, hogy én nem kaptam negatív visszajelzést. A gyereket sem érte negatív megkülönböztetés.

Hogyan illeszkedett be az óvodai közösségbe?

Nehezen. Nehezen szokott meg egy új társaságot, nagyon sokan is vannak egy csoportban. Én persze minden nap megkérdeztem, volt-e vele valami gond, ezzel aztán fel is hívtam rá a figyelmet. Az óvónők rendszeresen be is számoltak arról, milyen gondok vannak a gyerekekkel, és azt hittem, csak az enyémmel van ennyi probléma. El is vittem pszichológushoz, de a pszichológus megnyugtatóan, hogy semmi baj nincs vele. Aztán rájöttem, hogy mindegyik gyerekekkel ugyanannyi baj van, mint az enyémmel. Akkor vittem egy-egy szál virágot az óvónőknek, és azóta nincs baj vele. Én meg leszoktam arról, hogy folyton kérdezősködjem róla.

Annyi az összes problémánk, hogy mind a mai napig bepisil. De hát ezen nem kell csodálkozni, mert a gyerekekben még mindig benne van egy adag feszültség. A test természetes fizikai reakciója erre az, hogy bepisil. Majd elmúlik, ha megnyugszik. A többi gyerek egyébként elfogadta. Ezt onnan tudom, hogy születésnapra zsúrokat szoktak rendezni, ahová a barátokat-barátnőket meghívják, és minket eddig majdnem mindenhol meghívtak.

Megmondtad az óvónőknek, hogy Mártika örökbefogadott?

Megmondtam, erre aztán egy kicsit többet megengedtek neki, mint a többieknek. Aztán meg alig lehetett visszafogni!

Nem változtattad meg a keresztnévét az örökbefogadás után?

Nem. Szép magyar neve van. De azért adtam neki egy másik keresztnévet is.

Szoktatok beszélgetni vele arról, hogy örökbefogadtd?

Azt már kérdezte, hogy "Én is a te hasadban voltam?" Erre mondtam neki, hogy "Nem, te egy másik néni hasában voltál". Aztán a gyerek ezt tovább fűzte, hogy ő azért volt egy másik néni hasában, mert akkor én szabadságon voltam. Hát erre még nem szoltam semmit. Ahogy nő, majd megbeszéljük. Fel vagyok rá készülve, hogy egyszer majd kérdezni fog erről, és elhatároztam, hogy nem is fogom titkolni előtte, hogy nem én szültem, mert az ismerőseim közül mindenki tudja, hogy örökbefogadott, és inkább tőlem tudja meg a gyerek. Nem akarom, hogy a bizalmamat elveszítse. Nem akarom, hogy akkor, amikor tinédzser lesz, és egyébként is a legtöbb probléma van vele, ráadásul még érje egy ilyen megrázkódtatás is. Egy-két éven belül úgyis fel fog tűnni neki, hogy egy évben kétszer van születésnapja, és meg fogja kérdezni, hogy miért. Akkor majd elmondom, hogy van egy saját születésnapja, meg van kettőnknek egy közös születésnapja, mert az óta a nap óta ismerjük egymást. Szerintem nem lesz akkora megrázkódtatás neki, ha ezzel a tudattal fog felnőni, és szerintem, amikor az értelme egy kicsit már erősebb lesz, akkor fogja is értékelni, hogy őt egy ember elhalmozza szeretettel, mert az a néni, aki őt szülte, valami oknál fogva - amit nem tudhatunk - nem tudta nevelni.

Mit fogsz neki mondani, ha rákérdez arra, hogy mi a véleményed a szülőanyjáról?

Biztos nem fogok rosszat mondani róla, hiszen nem tudom, miért nem tudta ő felnevelni. Ha meg akarja keresni az anyját, amennyire tudom, segíteni fogom, mert, ha azt látja, hogy nem segítem, akkor csak magam ellen fordítom. Azt fogja mondani, hogy "Ha eddig éveken keresztül hazudtál, miért most mondanál igazat?". Millió és egy példa van arra, hogy a gyerek megtalálta azt, aki szülte, de nem fogadta el. Egyszerűen csak kíváncsi volt rá. Szerintem egy gyerek azért úgy gondolkodik, hogy marad

annál, aki ápolta, amikor beteg volt, és nem ahhoz megy, aki valamilyen oknál fogva nem nevelte.

Ismerek egy családot, ahol a fiú 16 éves volt akkor, amikor megtudta, hogy örökbefogadott. Volt egy olyan kemény éve a családnak, amikor a fiú majdnem börtönbe került. Lezüllött, mindent elkövetett, amit el lehet követni, és amikor megtalálta az anyját, visszament ahhoz, aki nevelte. Az nagyon kemény egy év volt a családnak. És ők nagyon megbánták, hogy nem mondták el időben.

Amikor megkérdezi, hogy "Amikor én csecsemő voltam, akkor te mit csináltál?", akkor azt mondom neki, hogy "Nem tudom". Ő tehát már érzi, hogy van az életében egy rész, amire nem tudok választ adni.

Az a véleményem, hogy az anya még mindig tisztességesebben járt el így, hogy beadta gyereket a csecsemőotthonba, mert így megadta számára a lehetőséget arra, hogy boldog legyen, és szeretetet kapjon. Szóval sokkal jobban tette, mintha nylonzacskóban a kukába tette volna vagy nem mondott volna le róla, és hagyta volna, hogy a csecsemőotthonban dobálják ide-oda. Nagyon sok olyan "anya" van, aki nem mond le a gyerekről, mert fél az emberek ítéletétől, pedig alkalmatlan a gyereknevelésre. Például egy 14 éves lány, aki gyereket szül, a gyereket beadja a csecsemőotthonba, és nem mond le róla, az megfosztja a gyereket attól, hogy családba kerüljön. Nagyon sokan várnak örökbefogadásra, és sokakat elriaszt az, hogy éveket kell várni egy gyerekre.

Szoktatok beszélgetni a gyermekotthoni életéről?

Nem igazán. Van egy videónk, amit betetet néha. Azt is csak azért szokta velem betetetni, mert azon mama rajta van. Nemrég múlt 4 éves, és nagyon éles emlékképei vannak. Másfél éve halt meg az anyukám. Mártika akkor már nálam volt. Úgy másfél hónappal ezelőtt valamit csinált. Amikor megkérdeztem, hogy

"Kislányom, ezt miért csinálod?", akkor azt mondta: "Emlékszel? Mama is ezt csinálta."

Hányszor jött ki a gondozónő az örökbefogadást követően?

Havonta.

Hogy élted meg a látogatásait?

Nagyon felemás érzés volt. Egyrészt az ember azt érzi, hogy ellenőrzik. Más családoknál, ahova beszületik a gyerek, nincs ilyen. Másrészt azonban valóan nem árt, ha segítséget kap, mert addig az ember a gyerek után kapkod, míg a nevére nem kerül, és a gondozónő jobban látja, hogy a gyerek tényleg kötődik-e, be tudott-e illeszkedni abba a családba, mennyire feszült a szülő-gyerek kapcsolat. Szóval jó, ha követik a gyerek fejlődését.

Mit üzenél a leendő örökbefogadóknak?

Jó lenne, ha a nagy "hepesség" közepette, amikor megkapják a gyereket, tisztában lennének azzal is, hogy a gyerekekkel rengeteg olyan probléma is van - főleg akkor, ha nem csecsemőkorban hozza ki - ami hasonló korú gyerekeknél nem nagyon fordul elő. A saját gyerekeknél tapasztalom azt, hogy a mai napig is nagyon fél bizonyos helyzetekben. Aztán egy másik megmagyarázhatatlan dolog: ő minden kontroll nélkül szeret vagy utál. Gondolom, hogy a csecsemőotthonban nem mindig volt, aki átölelje akkor, amikor szüksége volt rá, és akkor két és fél éves korára egyszer csak eléri, hogy ha kinyújtja a kezét, akkor megsimogatják és megpuszilják. Sok idő telt el addig, amíg egyáltalán hagyta magát megsimogatni. Nem tudta, mi az. Szabályszerűen félt a simogatástól. Hozzá kellett szoktatni. Eleinte úgy gondoltam, hogy aludjon külön, de reggelente annyira megsajnáltam, hogy amikor felébredtünk, kivettem az ágyból, és odatettem magam mellé. Attól a pillanattól kezdve

csak úgy volt hajlandó elaludni, ha ott voltam mellette. Ez persze csodálatosan jó dolog volt. Attól kezdve fokozatosan szokott hozzá ahhoz, hogy megszimogassam, de addig, ha meg akartam simogatni, szabályosan össze-vissza gyűrögette a fülét, és ha rászóltam, hogy ne tegye, akkor az én fületem kezdte gyűrögetni. Nemrég múlt két éve, hogy nálam van a gyerek, és most már ezekről szépen kezd leszokni.

Eleinte, ha két tábla csokit tettem az asztalra, az pillanatok alatt elfogyott. Ha ötöt tettem volna, az is elfogyott volna. Több, mint másfél évnek kellett eltelni ahhoz, hogy most elhiggye, senki sem eszi meg előle a csokit, és már másokat is megkínál belőle az óvodában. Most már inkább arra kell ügyelni, hogy mindent ne osztogasson szét.

Említetted, hogy egy örökbefogadott gyerek egy kicsit más, mint a többi. Szerinted hogyan lehetne megfogalmazni az ő másságát?

Amikor kikerül a gyerek az otthonból, akkor minden új a számára. Eleinte nagyon félt az erős zajtól. Szerintem sokkal nagyobb mértékben, mint a "normális" családban nevelkedett gyerekek. Vagy egy másik példa: egy "normális" családba született gyerek esetében nem probléma, ha az ember elbambul és túlmegy az óvodán. Egyszer előfordult, hogy a papám, amikor ment a gyerekért, így elbambult és elment az óvoda bejárata előtt. Mártikát egy fél óráig nem lehetett megnyugtadni. Az volt az érzése, hogy ott fog maradni. Aztán a többi gyerek valahogy "lágyabban" szeret. Ő ha szeret, azt is teljes energiával teszi. Lehet, hogy azért, mert az ő alaptermészete ilyen, de már ez is tompult egy kicsit. Őt nem tanították meg arra, hogy hogyan kell szeretni. Amikor kihoztam a nevelőotthonból, szétcibálta a könyveket, mert nem tudta, hogy azt nem szabad. Az otthonban nem volt gond, ha dobálta a műanyagkockákat. Itthon egy csomó törékeny dolog van, nem szabad dobálni a kockákat. Ezt mind meg kellett neki mutatni.

Ez a tanulás persze lassan megy. A legegyszerűbben tudod, hogy nyugtatom meg? A kezembe veszek egy mesekönyvet, és elkezdem nézegetni. Akkor azonnal odaül az ölembe, azzal, hogy "Anya, olvassunk! Jó?". Később aztán megkérdezi, hogy "Ugye, azért akkor is az anyukám vagy, ha rossz vagyok? És akkor is nagyon szeretsz?" Akkor azt válaszolom, hogy "Igen, én akkor is nagyon szeretlek, csak akkor nagyon szomorú vagyok". Persze, nehogy azt hidd, hogy néha nem ütök a fenekére, mert dehogynem. Amikor már huszonötödjére mondom, hogy "Kislányom, ezt ne csináld!", és ő csak csinálja, akkor kap egyet a popsijára. A múltkor például szétszedte a fűtőtestet. Mindenütt ömlött a víz. Akkor viszont nem kapott ki. Akkor nagyon megijedt.

Van olyan információ, amelyet szeretnél volna megkapni a szülőkről, de nem kaptad meg?

Azt eleve megmondták, hogy a szülőkről semmilyen információt nem adnak, mert az örökbefogadás titkos, ami azt jelenti, hogy a gyerek szülei sem tudhatnak rólam semmit. Ez - úgy gondolom - jó dolog. Most azt mondom, az is jó dolog, hogy nem tudok semmit a szülőkről. Aztán később, ha a gyerek keresni fogja őket, akkor majd persze nehezebb lesz megtalálni. Ugyanakkor, ha ők akarnak engem megtalálni - esetleg tíz év múlva, amikor már kellene nekik a gyerek, mert pénzt hozna a konyhára - nekik sem lesz könnyű dolguk.

Az öröklődő betegségekről tájékoztattak. A doktornő elmondta, hogy semmilyen öröklődő betegsége nincs a gyerekeknek.

Volna szükséged valamilyen segítségre azon kívül, amit kaptál?

Nem tudok erre igazán válaszolni, mert ezt az egész dolgot elindítottam februárban, és május végén már gyerekem volt. Szóval olyan gyorsan történt, hogy mire igazából felocsúdtam,

már itt volt a gyerek. Esetleg lehetne valamilyen felkészítő oktatást tartani az örökbefogadás előtt, mert jó, rendben, az emberben működik az anyai ösztön, de azért olyanokat is tudni kell, hogy a gyerekek például ne olyan teát adjon, amelyet ő is iszik, mert akkor a gyerek nem fog tudni aludni, meg milyen kenőccsel kenje a gyerek fenekét, milyen játékot vegyen a gyerekeknek. Apró dolgok, de nem mindenki tudja ezeket.

Az örökbefogadók közül biztosan sokan irigyelnek azért, hogy ilyen gyorsan sikerült megkapnod Mártikát.

Igen, de ez azért van, mert én vállaltam, hogy a kislány cigány. Ha más is vállalja, más is hamarabb jut gyerekekhez. Ez igazán egyszerű.

Ha rajtad múlna, mit változtatnál az örökbefogadás mai rendszerén?

Az az egyik legnagyobb probléma, hogy ha egy gyerekről nem mondanak le, akkor azt nem lehet örökbe adni. Jobban meg kellene szűrni azokat az embereket, akik a csecsemőotthonban hagyják a gyerekeiket. Lehet azt érezni, hogy ki az, aki valóban tartja a kapcsolatot a gyerekekkel, és ki az, aki csak a látszat kedvéért. Aki valóban érez a gyereke iránt valamit, az legalább hetente vagy kéthetente meglátogatja, hacsak nem beteg, de akkor is be tud szólni. Aki két-három hónapig feléje sem néz a gyerekeknek, az egyszerűen alkalmatlan arra, hogy gyereket neveljen. A másik az, hogy az örökbefogadás ideje általában nagyon hosszú.

Mit üzenél azoknak, akik azon gondolkodnak, hogy fogadjanak-e örökbe gyereket?

Az a jó, ha a szülő olyan életet tud biztosítani magának, amiből már tényleg csak az a gyerek hiányzik. Fontos, hogy minden idejét a gyerekekre tudja szentelni, mert nagyon nehéz az az időszak, amíg az ember megtanítja a gyereket beszélni, és

megtanítja arra, hogy van egy család, ahova tartozik. Készüljenek fel arra, hogy az örökbefogadás nem abból áll, hogy a gyerek odaszalad és megpusztilja őket. Nagyon sok éjszakát végig fognak sírni, ha nem tudnak szembe nézni azzal, hogy a gyereket meg kell tanítani a szeretetre, és ez csak nagyon hosszú idő után fog kamatozni.

"...akkor odamentem hozzájuk, és kértem, hogy vigyenek engem innen ki." – Gyöngyi és Béla

Gyöngyi és Béla kétkezi munkások. Saját házában élnek, nem kirívó anyagi körülmények között. A beszélgetésben főleg Gyöngyi vesz részt, Béla csak néha szól közbe. Örökbefogadott gyermekük, Lalika most 3 éves.

Miért más a ti helyzetetek, mint a többieké, a Klubban?

Azért, mert van három saját gyerekünk, ők már felnőttek, "kirepültek a fészekből", ahogy mondani szokták, és amikor elmentek, akkor jött az elhatározás, hogy kell az utánpótlás, ne legyen már olyan nagy csend ebben a nagy házában. Akkor én 40 éves voltam, a férjem 43. Mind a ketten fizikai munkások vagyunk. A másik okunk az volt, hogy '56-ban engem is örökbefogadtak, és ez a másokon való segíteni akarás azért nyomot hagy az emberben.

Mire emlékszel abból, ahogy téged örökbefogadtak?

Nagyon sok mindenre emlékszem. Én még abban a szellemben nevelkedtem, amikor azt tartották, hogy nem szabad megtudni a gyerekeknek azt, hogy örökbefogadott. Így aztán mindenki tudta körülöttem, csak én nem. Ennek persze óriási rizikója volt, mert úgyis megmondják az embernek. Ha más nem, akkor az osztálytársak, barátok, ismerősök, utcabeli gyerekek. Anyukám mindig rettegett attól, hogy megtudjam. Ők tagadták a végtelenségig. Emlékszem, amikor '56-ban a régi DEMKÉ-ből - akkor még állt - vittek ki. Egy férfibiciklivel jöttek értem, engem a csomagtartóra ültettek. 6 éves voltam akkor. Éppen március 21-

e volt. Apukámon egy hosszú, szürke posztókabát volt, egy fekete vagy szürke kalappal, anyukám egy - akkor így mondták - hétnyolcados, drapp színű, átmeneti szövetkabátot viselt, az én fejemet pedig egy hatalmas kendővel bugyolálták be. Nagyon sokáig őrizték anyukámék azt a kendőt. Akkor épp el volt törve a lábam. '55-ben ugyanis kikerültem Tiszacsegére nevelőszülőkhöz. Emlékszem, hogy ott kikaptam valamiért - hogy miért azt már nem tudom - és akkor valamihez hozzácsapódott a lábam és eltört. Mentővel hoztak be Debrecenbe és begipszelték a lábam. Amikor apukámék értem jöttek, akkor vették le a gipszet. Az első osztályt úgy kezdtem, hogy apukám végig az ölében hordott iskolába.

Hány évig voltál nevelőszülőknél?

'51-ben adtak ki először - akkor voltam 1 éves - aztán '56-ig minden évben másnál voltam. Kivittek, visszavittek, megint kivittek, megint visszavittek. Nem emlékszem mindegyikre, csak a legutolsóra.

Hogy tudták a szüleid eltitkolni előled, hogy örökbefogadott vagy, hiszen már 6 éves voltál, amikor hozzájuk kerültél?

Nehéz lenne megfogalmazni az érzést, hogy én hogy örültem akkor, amikor apukámék értem jöttek. Volt a DEMKÉ-ben egy nagy, üvegezett ajtó, és én mindig ott álltam. Akkor én még semmit sem tudtam a vallásról, mégis állandóan azért imádkoztam, hogy "Úristen, vigyen engem innen ki valaki". Ez minden nap így ment. Volt ott egy takarítónő, aki gondolom megsajnálta, mert hát amíg a többi gyerek a kisasztalnál dominózott, én csak álltam az üvegajtónál. Arra sem emlékszem, hogy ettem volna.

Amikor Lalikát, az örökbefogadandó gyerekünket megláttuk, ő is pont ugyanúgy állt az ajtónál, mind a négy alkalommal, amikor bementünk hozzá a gyermekotthonba. Csak állt az ajtónál,

cumizta az ujját és ringatta magát, közben pedig püfölte a kis fejét az ajtóba.

Szóval, amikor kikerültem az DEMKÉ-ből, annyira boldog voltam, hogy 10 éves koromig egyszerűen eszembe sem jutott, hogy örökbefogadott vagyok. Elfelejtettem, mintha kitörölték volna az emlékezetemből. Én maximálisan elfogadtam az örökbefogadó szüleimet, és büszke voltam arra, hogy a nevüket viselem. Soha nem is fordítottam volna nekik hátat.

Aztán 10 éves koromban, amikor tanultam biciklizni, az utcabeli gyerekek mondták nekem, hogy örökbefogadott vagyok. Eleinte ügyet sem vettem rá, de tudod, ahogy egy idő után mindenki ezt kezdte szajkózni, akkor csak kezdett bosszantani. Akkor mondtam anyukámnak, hogy mondják meg az igazat. Anyukám akkor azt mondta, higgyem el, hogy én az ő gyerekük vagyok, nézzem meg, benne vagyok a személyazonosságijukban, szóval mindent kitalált. Én kérdeztem tőle, hogy akkor a többi gyerek honnan veszi ezeket a híreket? Egy idő után aztán meg kellett mondania az igazat. Ez a faggatózás életem legrosszabb lépése volt, mert onnan kezdve - végül is egy kamaszodó lánnyal már egyre több baj van - naponta legalább négyszer-ötször kellett azt hallgatnom, hogy "azóta vagy ilyen, mióta ezt megtudtad", "biztos meg akarod keresni a szüleidet" meg ilyesmi. Anyukám egyszerűen rettegett. Apukám nem, mert neki volt az első házasságából egy fia, de anyukám kifejezetten rettegett. Én mindig sajnáltam, mert beleéltem magam a helyzetébe, és éreztem, hogy attól félt, hogy elhagyom őket, holott soha semmilyen efféle gondolatom nem volt. Nagyon szerettem őket. Ezután mindig az járt a fejemben, hogy "Úristen, az életben csak egyszer tudjam nekik bebizonyítani azt, hogy tényleg nagyon szeretem őket, és hálás vagyok nekik azért, hogy fölneveltek". Egyszer aztán anyukám olyan beteg lett, hogy maximálisan el kellett látni, egy fél éven keresztül. Lebénult, akkor megtanítottuk járni, aztán megint lebénult, aztán tovább rosszabbodott az állapota, szóval egy fél

év leforgása alatt háromszor tanítottuk meg járni. Naponta négyszer ingáztam a munkahelyem és a lakása között. A gyerekeim akkor még kicsik voltak - 9, 8 és 5 évesek. Ő persze mindig mondta, hogy ne menjek, foglalkozzak inkább a gyerekekkel, de én el sem tudtam képzelni, hogy ne ápoljam. Így az élet lehetőséget adott arra, hogy bebizonyítsam, hogy anyám valóban lássa, hogy igenis szeretem őket. Hogy végül is mennyire nyugodott meg, azt sohasem tudtam meg. Nagyon sok nyitott kérdést hagytak maguk után a szüleim, mert egy idő után én nem kérdezgettem őket, ők meg maguktól nem beszéltek. Szerintem anyám nem igazán tudott megnyugodni.

Mi az, amit szeretnél volna megkérdezni tőle, de sohasem kérdeztél meg?

Kíváncsi lettem volna, miért nem lehetett gyereke. Ő azt mondta, félt a szüléstől. Én betudtam annak, hogy 36 évesen ment hozzá az apukámhoz, már elég későn. A nagynéném szerint nem szerette a gyerekeket. Ez számomra hihetetlen, mert az unokáit imádta. Jó, hogy nem volt az a hízelgős típus, de mégis éreztem azt, hogy szeret. Talán éppen a félelmével bizonyította azt, hogy neki nem mindegy, hogy elhagyom-e vagy sem. Azt tudom - mert később elmesélték - hogy apukám akarta, hogy vigyenek egy gyereket, kezdetben anyukám nem, de aztán később, amikor már látta, hogy nincs kibúvó - mert apukám kész tények elé állította anyukámat - akkor már csak annyi kikötése volt, hogy ha már visznek egy gyereket, akkor az kislány legyen.

Mennyi időbe telt akkoriban az örökbefogadás?

Na, például erre is kíváncsi lettem volna. Ahogy hallottam, bementek a DEMKÉ-be, az igazgatóhoz, én pedig akkor is az ajtónál álltam. Úgy mesélték, hogy akkor odamentem hozzájuk, és kértem, hogy vigyenek engem innen ki, mert én itt utálok lenni. Ők akkor bementek az igazgatóhoz, az igazgató pedig azt mondta nekik, hogy "Tudok én maguknak egy olyan kislányt, aki

biztos, hogy magukhoz pászol". Akkor bevitték hozzájuk, és látták, hogy pont én voltam az, aki odament hozzájuk.

Ezek szerint tulajdonképpen te választottad ki, te fogadtad örökbe a szüleidet.

Igen, valahogy így volt. Többször aztán nem is kellett bemenniük a DEMKÉ-be. Akkoriban még nem volt olyan, hogy szoktatás meg ilyesmi. Akkoriban szerintem valahogy rugalmasabban mentek a dolgok.

A ti esetekben hogyan kezdődött az örökbefogadás?

Tulajdonképpen azzal kezdődött, hogy a rádióban hallottam, hogy hivatásos nevelőszülőket keres a GYIVI. Akkor gondoltam arra, hogy nem is lenne hülyeség. Végül is imádom a gyerekeket, szóval odamentem érdeklődni. Ott aztán az ügyintéző elmondott mindent, én meg - ismerve magamat - nem vállalkoztam, mert tudtam, hogy megvisel, ha elvisznek tőlem gyereket. Amint hazafelé jöttem, akkor kezdtem gondolkodni, hogy jobb lenne, ha egyetlen gyereket hoznánk ki, és azt a sajátunkként nevelnénk. Amikor hazajöttem, akkor elmondtam a férjemnek, mi a véleményem erről a hivatásos nevelőszülőségről, de az örökbefogadást nem említettem, mert kíváncsi voltam az ő véleményére, és akkor ő is ugyanazt mondta, mint amire én gondoltam, hogy inkább egyet hozunk ki, de azt neveljük sajátunkként. Így indult ez az egész. Akkor már 21, 20 és 17 évesek voltak a gyerekeink.

Ismerőssel mentem be a GYIVI-be, mert egyedül nem nagyon volt merszem, meg azt sem tudtam, hova kell menni. Ott végül is pozitívan vették, hogy már három gyereket fölneveltünk. Ezután már nem nagyon kellett bizonygatnunk az alkalmasságunkat.

Aztán az elhatározástól számítva másfél év telt el a tényleges örökbefogadásig.

A másfél év alatt, amíg Lalikára vártatok, hányszor járt itt a gondozónő?

Egyszer kijött egy részletes környezettanulmányt készíteni, aztán nem is jött egészen az örökbefogadásig. De addig nagyon sok idő eltelt. Egy egész év.

Nem féltetek attól, hogy elfeledkeztek rólatok?

Nem. Közben persze zajlott az élet itthon is, hiszen itt volt a család, akivel foglalkozni kellett.

Emlékszel, mi történt, amikor megkaptátok a hírt, hogy mehettek a gyermekért?

Hogyne. Egyszer csak csörgött a telefon, és mondták, hogy a GYIVI-ből hívnak, és van egy kisfiú, akit szeretnének nekünk bemutatni. Rögtön hozzá is tették, hogy ha valamilyen kifogásunk volna gyerekekkel szemben, az nem baj, mert akkor legközelebb majd mutatnak másik gyereket. Én azonban abban a pillanatban éreztem, hogy ez a gyerek az, akit kihozunk. Meg sem fordult a fejemben, hogy nem ő lesz az igazi. Csak álltam ott, tartottam a kezemben a kagylót, nem tudtam szólni, és akkor beleszólt az ügyintéző a telefonba, hogy "Meg sem kérdezi, hogy mennyi idős?" Én meg csak dadogtam, semmi okos dolog nem jutott az eszembe, hogy most mit kellene kérdezni, csak csorgott a könnyem.

Rögtön megtetszett a neve. A férjem hazajött, mondtam neki az örömhírt, de ő valahogy nem volt kibékülve azzal, hogy csak egy gyereket mutatnak. Korábban azt hittük ugyanis, hogy több gyerek közül lehet választani. Aztán várnunk kellett három hetet, hát az az örökkévalóság volt. Én már rögtön rohantam volna érte. Az alatt a három hét alatt győzködtem a férjemet, hogy higgye el, az a gyerek pont ide fog pászolni. (Mikor aztán bementünk a csoportba, tényleg Lalika volt az, aki rögtön megkapott bennünket.) Először mutattak róla egy videót is, ami annyira megható volt, hogy azonnal kértük, másolják át nekünk. Amint azonban megnéztük a videót, csörgött a telefon, és a doktornő szólt, hogy ne menjünk ki a gyermekotthonba, mert az

egész csoport bárányhímlős. Minket azonban le se lehetett állítani. Végül minden tiltás ellenére kimentünk, és akkor a doktornő elmondta azt, amit lehetett - mert titkos örökbefogadásról van szó - hogy mikor született, mekkora súllyal, hányadik terhességből stb., aztán kimondta a nagy szót, amit annyira vártunk már, hogy menjünk és nézzük meg a gyereket. Egy hosszú folyosón mentünk, azt hittem sosem lesz vége. Csak vártam, mikor érünk már oda. Akkor aztán bementünk, és megláttuk. Tudod, ezek olyan dolgok, amiket nem lehet szavakba önteni. Ezt minden örökbefogadó szülő átérzi. Mivel van saját gyerekem, tudom mi a különbség aközött, hogy az ember szüléskor vagy örökbefogadáskor vár egy gyereket. Nem azt mondom, hogy ez jobb vagy szebb, egyszerűen az is más, ez is más. Össze sem lehet hasonlítani a kettőt. Az örökbefogadásra várók olyan elhagyatottak, kiszolgáltatottak. Nincs, aki megvédje őket.

Amikor megláttuk, ott ült a földön, tele pöttyökkel a többi gyerek között. A nevén szólítottam, ő meg szegény, csak nézett a nagy, barna szemével. Nem tudott hova tenni, mert őhöz az nem járt senki. Vittünk neki ajándékba egy kis játéknuszt, azt odaadtuk neki, a kislányunk pedig egy játékorát adott neki. Ő meg csak állt, hol a kislányunkra nézett, hol az órára, hol a nuszt dugta a háta mögé, hol az órát.

Akkor csak fél órát voltunk, ahogy tanácsolták, hogy időt hagyjunk neki arra, hogy az eseményeket feldogozza. Aztán - ahogy mondtam - hétfőig nem látogathattuk. Nagyon nehéz volt kivárni. Hétfőn aztán, amikor bementünk és a nevén szólítottam, abban a pillanatban láttam, hogy felismert bennünket. Egyszerűen rá volt írva a kis arcára. Sajnálom, hogy nem vettem ezeket a pillanatokat videóra, de akkor csak az érdekelt, hogy Lalika ne féljen, merjen jönni velünk, engedje magát átöltöztetni, ezekkel végül is nem volt semmi gond. Csalogattuk az udvarra, azt szerettük volna, hogy egyre tovább ki merjen velünk jönni. Megnéztük a madarakat az udvaron, a fákat... Mikor az utolsó

nap eljöttünk, az borzalmas volt. Ütötte-verte a fejét az ajtóba, kukucskált, keresett minket...

Mennyi ideig jártatok be a gyermekotthonba?

Nem sokáig. Emlékszem, először egy pénteki napon voltunk bent, akkor a doktornő azt mondta, hogy szombat-vasárnap hagyjuk. Hétfőn mentünk be újra délelőtt, aztán délben lefektették, délután pedig újra bementünk. Ez így ment szerdáig. Úgy volt, hogy csütörtökön intézzük a papírmunkákat, de szerdán, ahogy bementünk, nagyon püfölte a kis fejét az ajtóba. Gondolhatod, hogy akkor egész éjjel nem aludtunk, és másnap amikor bementünk, azt mondtam, hogy ha a doktornő nem adja ki aznap, akkor én nem megyek be a gyerekekhez addig, amíg ki nem lehet vinni, mert én nem tudok ilyen lelki fájdalmat okozni a gyerekeknek. Szegény Lalika azt sem tudta, hogy mi történik körülötte. Mire azonban kimentünk, a doktornő már azzal fogadott bennünket hogy megkérdezte, mikor tudjuk kivinni. Mondtam, hogy akár máris. Kérdezte, hogy van-e nálunk ruha, mert intézeti ruhát nem tudnak neki adni. Mondtam, nem érdekel engem, viszem én akár pucéron is, de azért volt nálunk ruha. Akik sohasem fogadtak örökbe gyereket, azok nem fogják megérteni, mi játszódik le ilyenkor egy emberben.

Amikor hazahoztuk - autóval hoztuk haza - a kocsit megraktuk mindenféle játékkal, csak azért, hogy eltereljük a figyelmét. De jött is szépen, nem sírt.

A gyermekeitek hogy fogadták a kistestvért?

Ellene egyik sem szólt, de aki az első perctől kezdve mellettünk volt, az a középső kislányunk volt. A nagyobbik akkor már férjhez ment, már nem is lakott itt, a kisebbiknek meg mindegy volt.

Sohasem bántuk meg, hogy örökbefogadtuk. Olyan vidámságot hozott! Persze, ha kevésbé lenne okos meg ügyes, akkor sem bántuk volna meg. De tényleg, nagyon ügyes keze

van. Mikor az első nap idehoztuk, és a függönyünk éppen le volt szakítva, segített visszazegelni, de olyan ügyesen...! Ha elmegyünk a boltba - nekem már rossz a szemem - ő segít nekem elolvasni az árakat, pedig még nem is jár iskolába. Most vették fel zenetagozatra. Amikor két és fél évesen megismertük, akkor látszott, hogy le van maradva - főleg a beszédkészsége - de aztán utolérte a társait. Az első pillanattól hozzánk tartozik. Minden jó és rossz hozzánk fűzi. Eleinte persze az udvarra sem mert kijönni.

Amikor itt tartunk a beszélgetésben, Lalika bejön. Megkérdem tőle: Hány születésnapot ünnepeltek?

Lalika: Most azt fogjuk ünnepelni, hogy egymásra találtunk, a másik születésnapom pedig augusztusban van.

Ezután, mint aki jól végezte dolgát, kimegy játszani.

A szomszédok, barátok hogy fogadták Lalikát?

Amikor hazajöttünk és kiszálltunk a kocsiból, Lalikát nem szállítottuk ki. Rábíztuk, hogy akkor szálljon ki, amikor ő akar. Előbb csak kikukucskált, de nem mert bejönni. Akkor kivittük a homokozó játékokat, és kint játszottunk vele. Aztán egy idő után lassan beóvakodott.

Láttam, hogy a szomszédok árgus szemekkel figyelik, mi történik. Miután nem igazán vagyunk velük beszélő viszonyban, nem is kérdeztek semmit, de a kíváncsiság csak dolgozott bennük. Na, meg aztán a rosszmájúság, az irigység is.

Ezt miből gondolod?

Amit nem mondtam el a beszélgetés elején: én 40 évesen saját gyereket vártam, és elvetéltem 5 hónaposan. Tudod, akkor láttam az arcukon egy gúnyos vigyort, amit sohasem fogok elfelejteni. Amíg élek, mindig előttem lesz.

Aztán egyszer a nagyobbik lányom is azt mondta, hogy milyen jó dolguk van az intézetben a gyerekeknek, mert mennyit költ rájuk az állam! És tudom, hogy ezt a szomszédoktól hallotta.

A rokonságunk elég kihalóban van, akik élnek, azok örültek. Az idegenek pedig... Lehet, hogy a koromnál fogva vagyok bizalmatlan, de aki olyan nagyon mézes-mázosan közeledik, annak nem igazán tudok megbízni a szavában.

Hogy illeszkedett be Lalika az óvodai közösségbe?

Mire odakerültünk, hogy óvodába ment - mert eleinte két éven keresztül elutasították - kezdetben nem volt vele semmi gond. Aztán jött egy periódus, amikor semmiképpen sem akart óvodába menni. Aztán egy darabig megint nem volt vele semmi gond, de akkor egy másik óvodába kellett mennünk. Akkor egy darabig megint minden rendben volt, aztán kezdődtek a problémák: megint nem akart óvodába járni. Én egy kicsit engedékenyebb vagyok ilyen szempontból, de azért magyarázom neki, hogy az iskolában már nem lesz ilyen. Most szüksége van arra, hogy megnyugodjon, és kipihenje a kudarccokat.

Az óvodában megmondtátok, hogy Lalika örökbefogadott?

Én nem mondtam meg. Két óvodába járt eddig, én egyikben sem mondtam meg. Ugyanakkor, lehet, hogy tudják, hiszen ismerősök mindenütt vannak. Elég negatív véleményem van az óvodákról. Egyszer az egyik dajkát rajtakaptam, hogy felettébb nagy szeretettel simogatja. Szerintem akkor jutott el hozzá annak a híre, hogy Lalika örökbefogadott. Aztán másnap már megint kevesebbet foglalkozott vele, csakúgy, mint addig. Az óvónője állandóan letolta Lalikát, ha nem úgy csinált valamit, ahogy kellett. Most például azt mondta, hogy a rajzai kiscsoportos szintűek. Hát, Istenem, nem lesz belőle festőművész, és akkor mi van? Az iskolában az igazgatónőnek

el akarom mondani, mert oda nyolc évig fog járni. Persze, ott is biztos fogják érni negatív dolgok, de egy olyan gyereket is érnek, aki nem örökbefogadott. Ez az élet velejárója.

Szerintetek meg kell mondani a gyerekeknek, hogy örökbefogadott?

A férjemmel vitatkoztunk ezen. Én azt mondtam, hogy meg kell mondani a gyerekeknek, hogy örökbefogadott, a férjem azt mondta, hogy ráér megtudni nagyobb korában. Aztán - miután csak egyféleképpen lehet nevelni egy gyereket - beszélünk róla, persze az értelmi szintjének megfelelően.

Ezt hogy csináljátok?

Ahogy hallottad is: Lalikának elmeséljük "az egymásra találásunk" történetét. Meg lehet ezt úgy is fogalmazni, hogy a gyerek ezt elfogadja, ezzel nőjön fel, és semmilyen rossz hatás ne érje emiatt. Nem kell, hogy hálálkodjon ezért, végül is ez a mi elhatározásunk volt, és az ember nem vár ezért hálát.

Mennyiben más Lalika, mint a többi gyerek?

Hízalgőbb, nagyon szeretetre éhes kisfiú.

Mi a véleményetek a gyerekek biológiai szüleiről?

Nem tudom, nem ismertük őket, nem tudjuk milyenek. Én mindenesetre nem tudom megérteni őket. Én semmilyen körülmények között sem tudnék lemondani a gyerekeimről. Bár, nem tudom, lehet, hogy ezek nagy szavaknak hangzanak, mert tényleg élnek emberek olyan nyomorban is... de akkor sem tudom megérteni.

Van olyan dolog, amit szerettetek volna megtudni a biológiai szülőkről, de nem sikerült megtudnotok?

Gyöngyi: Nincs. Én még ennyit sem akartam tudni róluk.

Béla: Esetleg szívesen láttam volna róluk egy fényképet, hogy megtudjam, hogy néznek ki.

Gyöngyi: Ha az ember többet tudna róluk, könnyen elfogulttá válhatna. Ha esetleg valamilyen hibája kiderülne, akkor könnyen mondhatnánk azt, hogy "Na persze, mert ilyen az apja" vagy ilyesmit. A gyereket a maga valóságában kell nézni és elfogadni.

Gondoltok arra, mi lesz, ha Lalika idősebb korában meg akarja keresni a biológiai szüleit?

Kíváncsi vagyok, mit fog tenni, ha felnőtt. Lehet, hogy keresni fogja a szüleit. Most még nem érzek félelmet emiatt. Talán azért nem, mert bízom magamban, hogy jó szülő vagyok. Persze, ki tudja, mit hoz a jövő? Sok minden függ a külső hatásoktól, a párválasztástól stb..

Mi volt a legnehezebb az örökbefogadás egész folyamatában?

Gyöngyi: Nekem az a három hét várakozás. Az volt a legnehezebb.

Béla: Nekem meg az, hogy ellen tudjak állni, ha kunyerál valamit.

Gyöngyi: Egyébként semmi olyan nem volt, ami nehézséget okozott volna. Lalika olyan hamar megszokta a családot, mintha ideszületett volna. Talán azért, mert mindig ráérezünk, hogy mire van szüksége. Ha meg nem akart valamit, akkor nem erőltettük.

Szerintetek kellene változtatni az örökbefogadás folyamatában?

Egy kicsit rugalmasabban kellene kezelni, hogy ne húzódjon olyan sokáig. Annyira túl van biztosítva a dolog. Szerintem a két hét szoktatási idő is nagyon sok.

Volna olyan szolgáltatás, amit igényelnétek?

Talán arra volna szükség, hogy az örökbefogadott gyerekek számára legyen egy olyan közösség, ahol találkozhatnak egymással. Jó lenne, ha meg tudnák beszélni egymással a közös dolgaikat, ha nem lennének ennyire elszigeteltek. Az is jó lenne, ha sikerülne szponzorokat szerezni ehhez, mert manapság már semmi sem megy pénz nélkül. Utána pedig több információ kellene az örökbefogadásról. Mióta beindult a Klub, azóta nagyon sok olyan ismerősöm lett, aki hasonló helyzetben van, de gyakran találkozom olyanokkal is, akiknek fogalmuk sincs arról, hogy mit csináljanak, ha ilyen társaságot keresnek. Ha hallanának rólunk, akkor ők is jobban be tudnának kapcsolódni az ottani közösségbe.

Mi az, amit üzenétek azoknak, akik most készülnek örökbefogadásra?

Én csak annyit tudnék mondani, hogy a gyerek szempontját tekintsék elsődlegesnek. Ha pedig már eldöntötték, hogy örökbefogadnak valakit, akkor járják a maguk útját, függetlenül attól, hogy ki mit mond, ne engedjék, hogy bárki is elbizonytalanítsa őket.

"... nem attól saját egy gyerek, hogy kinek a génjeit hordozza, hanem attól, hogy ki neveli fel." – Ágnes és Zoltán

Ágnes és Zoltán harmincas éveiket élő fiatalok. Közösen vezetnek egy virágkertészetet. A beszélgetésben főként Ágnes vesz részt. Zoltán ki-be mászkál, felügyelni kell a kint folyó tevékenységet és oda kell figyelni az emberekre. A munka szinte minden percüket leköti, mégis tudnak időt szakítani a gyerekekre. Mindkettőre.

Hogy kezdődött?

Mint minden átlagos házaspár, mi is szerettünk volna gyerekeket. Nem jöttek... Várakozás, orvosi vizsgálatok sora és kudarcok tömkelege volt már a hátunk mögött.

Közben találoztunk örökbefogadókkal és örökbefogadottakkal is. Még gyermekkoromban elhatároztam, hogy a saját gyerekeim mellé fogadok örökbe egy kisiút vagy egy kislányt.

Amikor rájöttünk, hogy nálunk nem megy minden simán, felmértük a lehetőségeket. Úgy érzem, sok házaspár itt akad el. Leragadnak annál, hogy adódott egy probléma, s ezen keseregnek, rágódnak évtizedekig. Úgy találtam, három út az, ami nálam szóba jöhet:

1. Minden lehetőséget megragadunk, ha kell, teljesen eladósodunk, de orvosi segítséggel megpróbáljuk életre hozni a trónörököszt.
2. Beletörődünk, s ha már a gyerekek kimaradtak az életemből, legalább élvezzük azt a bizonyos "luxust",

amit a gyermektelenség adhat, tehát utazgatunk, s még többet kedveskedünk egymásnak.

3. Örökbefogadunk gyerekeket.

Az első lehetőséget választottuk először, de be kell vallanom, egy idő után csömört kaptam az egészről. Úgy éreztem, évek mentek el az életemből hőmérőzéssel, injekciókkal és beavatkozásokkal, s már nem azért szeretkeztünk, mert jól esett, hanem mert akkor volt a peteérés. Egy idő után feladtam. Sokak szerint túl hamar, én úgy éreztem, túl későn. Nálam komoly lelki terhet jelentett az, hogy tudtam, nagyon sokba kerül mindez, s közben gyerekek százai vannak intézetben. Mikor erről más hölgyekkel is beszélgettem a vizsgálatok előtt, elég furcsán néztek rám.

Aztán jelentkeztünk a GYIVI-nél, mint örökbefogadni szándékozók, s majd másfél évig nem történt semmi...

A testvérem sokat emlegeti azt a délutánt, amikor egy anyák napján megvallottam neki, hogy én már beletörődtem a gyermektelenségbe, s a második változat előnyeit ecseteltem neki kb. 1 órán keresztül. Ő - mint három csodás gyerek apja - csak hallgatott, és próbált megérteni.

Én akkor tényleg beletörődtem mindenbe. Egyszer csak jött a telefon, hogy van egy hozzánk való kisfiú, s június 2-án már haza is hozhattuk Bencét. Olyan jól sikerült mindez, hogy testvért is szerettünk volna, de ez már egy másik történet.

Gondolom, nem volt könnyű megélni azt, hogy nem sikerült teherbe esned.

Tudod, ez olyan dolog, mint amikor a nők azt mondják, hogy egy idő után elfelejtik, mennyire fájt a szülés. Akkoriban nagyon nagy dilemma volt az örökbefogadás. Amikor kiderült, hogy nálam valami nincs rendben, akkor arra gondoltam, hogy hogyan vegyem el egy másik embertől azt a jogot, hogy vér szerinti gyerekei legyenek. Meg hát minden arról regél, hogy

egy nő az anyaságban teljesedik be. A köztudatban a gyermektelen nők szinte boszorkányok. Sokan negatív módon beszélnek róluk, pedig senki sem tehet arról, hogy így születik. Amikor azonban szétnézek az Örökbefogadó Szülők Klubjában, jobbnál jobb anyákat látok. Csak csodálni tudom őket. Azt hiszem, sok vér szerinti szülő tanulhatna tőlük.

Találkoztál azelőtt is az örökbefogadással, mielőtt elhatároztátok volna, hogy ti is örökbefogadtok valakit?

Gyerekkoromban volt egy nagyon-nagyon jó barátnőm. Egy házban laktunk, együtt jártunk 12 évig iskolába, szóval nagyon közel álltunk egymáshoz, és neki volt egy unokatestvére, aki örökbefogadott kisleány volt. A barátnőm mindig mesélt arról, hogy milyen aranyos a kisleány, a szülők mennyire boldogok. Azt a kisleányt az egész család annyira szerette... Egyfajta pluszt jelentett a család számára. Mindig azt éreztem, hogy a nagy családon belül is egy kicsit több szeretetet kap, egy kicsit jobban odafigyelnek rá, és érdekes, hogy a családban a vér szerinti gyerekek soha nem voltak rá féltékenyek. Megértették, hogy neki jár a külön figyelem.

Aztán volt az osztályban egy kisleány, aki szintén nagyon jó barátnőm lett. Másodikos általános iskolások voltunk, amikor meghalt az édesanyja. Azt a kisleányt soha senki nem bántotta az osztályban. Valahogy úgy éreztük, hogy neki jár az, hogy a tanárok is egy kicsit több figyelemmel legyenek iránta, és egy kicsit mi is jobban odafigyeltünk rá.

Később, mikor már a férjemmel együtt Hollandiában voltunk, találkoztunk egy családdal és láttuk, hogy vannak színesbőrű gyerekeik is. Azt mondták, miért terheljük a Földet? A nő mondta, hogy ő már többet nem szül, van egy vér szerinti gyereke, és ezeknek a színesbőrű gyerekeknek is joguk van az élethez. A hazájukban csak meghalnának. Az egyik gyerek etióp volt, a másik bangladeshi. Hollandiában teljesen természetes az, hogy a vér szerinti gyermekük mellett egy-két színesbőrű

gyereket örökbefogadnak a családok. Ott egyébként fehér bőrű gyereket örökbefogadni nagyon nehéz. Ez a család megkérdezte tőlünk, hogy nem gondoltunk-e az örökbefogadásra.

Amikor az emberekkel beszélgetek, akkor azt tapasztalom, hogy az örökbefogadásról alkotott általános elképzelés még mindig az, ami a Jób lázadása című - egyébként gyönyörű - filmben volt látható, azaz hogy valaki bemegy az örökbe adandó gyerekek közé, rámutat egy gyerekre, és azt mondja, hogy azt a szőke, kék szeműt elviszem. Nyilván senki sem gondolja komolyan, hogy ez ennyire egyszerű, de az tény, hogy az emberek nagyon keveset tudnak az örökbefogadásról, arról, hogy mi is ez valójában, mi mindennek meg kell felelni egy örökbefogadó szülőnek, mikor adható örökbe egy gyerek stb. Ti az örökbefogadás előtt mit tudatok ezekről a dolgokról?

Zoltán: Semmit. Egyszer ugyan kimentünk a csecsemőotthonba, mert gombák nőttek ki, és nekem, mint szakembernek, ki kellett mennem, megnézni, hogy nem károsak-e ezek a gyerekekre. Ott már nagyobb gyerekek voltak, és azt láttam, hogy 2-3 méteres, drótból font kerítések között - mint a lakótelepeken a foci pályák, csak ez teljesen zárt volt - voltak a gyerekek, külön kuckókban. Az egyikben volt gyerek, a másikban nem. Nagyon megdöbbenő élmény volt. Nem éreztem ugyan börtönszerűnek a helyet, de azt éreztem, hogy a gyerekek korlátozva vannak, és nem kapják meg azt a szabadságot, ami születésüktől fogva járna nekik.

Beavattátok a szűk környezetet - rokonokat, barátokat - az örökbefogadási tervetekbe?

Nem nagyon beszéltünk a tervünkről a környezetünknek. Nem is tudom, miért nem. Hirtelen elhatározás volt. Egyszer a klinikáról jöttünk hazafelé egy nagy csalódás után, ekkor

határoztam el, hogy ezt a részét befejezem az életemnek. Ez egy "hirtelen felindulásból elkövetett" örökbefogadás volt. Akkor betelefonáltunk felvilágosításért arról, hogy hogyan megy ez az egész, bementünk a pszichológushoz, akinek a társaságában egyébként remekül éreztem magam.

Nem zavart benneteket, hogy olyan kérdésekre kell válaszolnotok, amelyek a legintimebb családi életeteket érinti?

Zoltán: Teljesen természetesnek éreztünk minden kérdést, hisz nyilvánvaló volt, hogy felelősséggel kell gondoskodniuk azokról a csecsemőkről, akiket kiadnak valakinek.

Honnan tudtátok, hogy pont a GYIVI-hez kell fordulnotok?

Ágnes: A csecsemőotthont hívtuk fel először, és ott mondták, hogy a GYIVI-be kell mennünk. Ott aztán minden nagyon természetesen ment. Behívtak, leültettek, több emberrel beszélgettünk, aztán megbeszéltünk egy újabb időpontot, akkor azt mondták, hogy kb. fél napot kellene ott töltenünk, de mi két óra alatt végeztünk.

Miket kérdeztek a beszélgetés során?

Szerintem csupa olyan dolgot, amit tudniuk kell ahhoz, hogy milyen embernek adnak örökbe gyereket. Arról kérdeztek, hogy mennyire értünk egyet egymással az örökbefogadást illetően, milyen gyermeket képzeltünk el, mert van aki fél a cigány vagy beteg gyerektől, meg ilyesmit. Először persze én is úgy voltam, mint a legtöbb szülő. Nem értettem, minek kell minket ennyire ellenőrizni, végül is mindenkinek lehet saját gyereke, de a pszichológusnőnek volt egy mondata, amivel teljesen meggyőződtem. Azt mondta, hogy ők felelősséggel tartoznak ezekért a gyerekekért, és ők nem nekünk keresnek gyereket, hanem a gyerekeknek keresnek szülőt. Engem ez teljesen meggyőzött.

Nagyon odafigyeltek a kiválasztásra. Bence például kiköpött olyan, mint én vagyok. Ez az egyetlen előnye volt annak, hogy Bence 6-7 hónapot a csecsemőotthonban töltött. Így kiderültek róla olyan dolgok, mint például az, hogy mozgékonyabb, mint többi.

Mi történt azután a második beszélgetés után?

Egyszer csak meglátogatott bennünket a gondozónő. Március volt, mi a munka teljében voltunk. Óriási volt aznap a forgalom. Legalább tízen jöttek virágért. Én éppen hátul palántáztam, út még nem volt az utcában sem, csupa dagonya volt minden. Gondolhatod, hogy milyen jól néztünk ki! Amikor a gondozónő elment, azt hittük, hogy ide, ebbe a házba sohasem fogunk gyereket kapni. Amikor megkérdezte, hogy hova fogjuk tenni a gyereket, akkor gondoltunk először arra, hogy ezt még tényleg nem tisztáztuk. Ráadásul akkor még jövedelmet sem tudtunk felmutatni, mert még akkor kezdtük a vállalkozást. Amikor megkérdezte, miből fogunk élni, azt mondtuk, hogy az anyám nyugdíjából, szóval ciki volt az egész helyzet. A mai napig sem tudom, hogy hogy bízhattak ennyire bennünk. Egyébként, ahogy az Örökbefogadó Szülők Klubjában szétnézek, azért egyik szülő sem áll éppen az anyagi helyzet tetőpontján.

Ehhez képest nagyon érdekes, hogy sokan azt mondják, azért nem vállalnak több gyereket, mert ez elsősorban anyagi kérdés.

Zoltán: Szerintem, aki ezen gondolkodik, az tényleg ne vállaljon gyereket.

Persze gyereket vállalni nagyon nehéz. Ez egy 24 órás szolgálat. Ugyanakkor olyan pluszt ad az embernek! Van miért felkelned reggel, van miért bosszankodnod, meg örülnöd, szóval nagyon jó dolog. Tény és való, hogy egyre drágább minden, s főleg az élelmiszer és a gyerekcuccok árai emelkedtek nagyon

jelentősen az utóbbi időkben. Nagyon sok ember felett pedig ott lebeg a munkanélküliség veszélye.

Mennyi idő telt el a második beszélgetés és a gondozónő látogatása között?

Ágnes: Körülbelül két hónap. Ezután viszont másfél év telt el a következő látogatásig. Mi úgy gondoltuk, megtettük a magunkét, a bizonytalan után nem járkáltunk, csak később hallottuk, hogy az örökbefogadást kérők úgy félévenként be szoktak jönni, érdeklődni.

Hogy telt a várakozási idő?

Azt hallottuk, hogy ez a folyamat lehet 3-4, de akár 5-6 év is, így nem izgultunk. Akkor még aránylag fiatalok voltunk, én 27 vagy 28 éves voltam, az új vállalkozásunk pedig szellemileg és fizikailag is lekötött bennünket. A jelen feladataira összpontosítottunk. Persze ez egészen más 28 évesen, mint 38 évesen.

Valóban szükség van erre a hosszú várakozási időre az örökbefogadás előtt?

Én azt hiszem, hogy azért legalább egy éves várakozási idő kell ahhoz, hogy letisztuljanak az örökbefogadásra várók gondolatai.

Kaptatok valamilyen visszajelzést a gondozónő látogatásáról?

Nem, semmit. Aztán a másfél év elteltével a gondozónő kijött, és megkérdezte, hogy fenntartjuk-e még az örökbefogadás iránti igényünket. Megkérdezte, mi lenne, ha most jönne egy gyerek. Azt mondtuk, majd ha jön, eldöntjük, most még nem tudjuk pontosan, és akkor 1-2 hét múlva telefonált, hogy mehetünk megnézni. Ez sem volt könnyű, mert akkor éppen a ballagások időszaka volt, és a férjem állandóan Pestre járt, hordta a

virágokat, gyakorlatilag akkor arattuk le az egy évi fizetésünket. Így aztán mondtuk, hogy nekünk nem aktuális az időpont, egy kicsit még várjunk, majd egy hét múlva alkalmasabb lesz az idő. Biztosan furcsállották a dolgot, de nem mondták. Amikor egy hét múlva elmentünk, akkor végre találkozhattunk Bencével. Először elmondtak róla mindent, amit lehetett, aztán megmutatták videón, és utána megnéztük személyesen.

Milyen érzés volt?

Amikor videón megláttam, elbögtem magam. Rettenetesen nézett ki. Akkor 7 hónapos volt, és csak az vigasztalt, hogy mellette volt egy gyerek, aki még nyamvadtabban nézett ki. Később aztán meghízott, kikerekedett, de az első két nap lázas volt. Akkor szinte végigaludta mind a két napot - ezt egyébként Dávid, a második örökbefogadott gyerekünk is így csinálta, amikor hazahoztuk. Nem sírt, csak aludt.

Aztán jöttek a dolgos hétköznapok. Nehéz volt átállnom arra, hogy most már itthon kell lennem. Nehéz volt átállni arra, hogy egy pici baba megváltoztatja az ember életét.

Nagyon hirtelen jött a változás?

Nagyon. Képzeld el, hogy más ember 9 hónapig készül arra, hogy gyereke legyen, nekünk pedig egy héttel a gyermek érkezése előtt szóltak. Éreztük a kockázatot is, hogy mi lesz, ha nem sikerül. Dáviddal már sokkal jobb volt. Bár ahogy érte megharcoltunk, azt hiszem, gyerekért még nem harcolt úgy senki.

Könnyen odaadták Bencét?

Igen, nem volt semmi probléma. Egy hét ismerkedés után hazavihettük. Nagyon aranyosak voltak a babaotthonban.

Fel sem merült bennetek olyan gondolat, hogy valaki esetleg kijön hozzátok és visszaviszi a csecsemőotthonba?

Dehogynem. Sőt, meg kell, hogy mondjam, hogy az örökbefogadás után a gondozónő első három látogatását rettenetesen éltem meg. Úgy éreztem, hogy ellenőriznek, és egy roppant bizonyítási vágy volt bennem. Mindenképpen be akartam bizonyítani, hogy jó anya vagyok, és szerintem a nagy igyekezetemben Bencét rendesen túl is abajgattam. Nagyon szokatlan volt a dolog. Ha a gyerek egy picit is belázasodott, teljesen görcsben voltam, 10 percenként méregettem a hőmérsékletét, hogy lázgörcsöt ne kapjon.

A gondozónő mikor látogatott meg benneteket először miután Bencét hazavittétek?

Három nap múlva, azután pedig havonta.

Mikor éreztétek először, hogy most már tényleg nem fogják elvinni tőletek Bencét?

Végül is nagyon hosszú időbe telt, amíg minden papíron is elintéződött. Másfél év telt el addig. Bence már két és féléves volt akkor.

Milyen papírokat kellett intézni?

Nekünk tulajdonképpen semmit. Akik intézték, azok hívogattak be, például a köztársasági megbízotthoz, aztán a legvégén még az OTP-hez is kellett menni, mert Bencének volt egy betétkönyve is, amibe a családi pótlékot gyűjtötték a számára. Ez az övé, majd felveszi, ha szüksége lesz rá.

Az örökbefogadás után a szomszédok, rokonok, barátok mit szóltak a dologhoz?

Először mindenki a csodájára járt. Ebből volt is sértődés, mert a gondozónő mondta, hogy két hónapig a gyerek csak velünk legyen, és senki ne zaklassa, én pedig ezt szigorúan betartottam. Ebben persze a szüleink is segítettek. Mondtam a szomszédoknak, hogy ekkor meg ekkor gyertek ki az utcára,

mert akkor tolong majd a gyereket, később aztán hallottam, hogy más korántsem csinált ekkora problémát a dologból, és Dávidnál már én sem problémáztam ennyit. Nagy szerencsém van, mert két szomszédasszonyom is örökbefogadott gyerek. Ezt persze csak a mi örökbefogadásunk után tudtuk meg.

Mi a helyzet az óvodában?

Most, hogy Dávid is hozzánk került, Bence dicsekedett a szülők előtt, hogy neki testvére lett, mire a szülők azt mondták, az nem lehet, mert nem volt anyukádnak nagy hasa. Akkor azonban Bence elmagyarázta nekik, hogy dehogynem lehet, csak a babaoththonból kell hozni, örökbe kell fogadni, és minden meg van oldva. Sok szülő megkérdezte, hogy lehet, hogy egy "saját" gyerek után örökbefogadtunk egyet. Erre aztán megmondtuk, hogy Bencét is örökbefogadtuk. Azt a döbbenetet! Aztán az is elmúlt. Ma már csak érdekesség a számukra.

Van egy ismerősünk, aki imádja a gyerekeket. Ő azt mondta egyszer, hogy nem tudja elképzelni magáról, hogy "idegen" gyereket neveljen. Én ilyenkor egy kicsit gonosz leszek, és azt szoktam mondani, hogy hány hapsi nem tudja, hogy idegen gyereket nevel!

Az óvónők kezdettől fogva tudták, hogy Bence örökbefogadott, mert úgy írtam be az óvodába. Megmondtam a vezető óvónőnek, hogy szeretném, ha az én gyerekem szokatóba lenne, meg egy kicsit jobban odafigyelnének rá. Először nem hitték el, hogy erre szükség van, aztán amikor Bence naponta összehányta magát az óvodában, akkor rájöttek, hogy igazam volt.

Nem féltetek attól, hogy negatív megkülönböztetésben lesz része Bencének az óvodában?

Nem. Szerintem inkább kivételeznek az ilyen gyerekekkel. Bár egyszer azzal jött haza, hogy "Azt mondta az lcuka, hogy nem is te vagy az anyukám, mert nem a te hasadban voltam".

Én mondtam neki, hogy az a gyerek anyukája, aki felneveli, gondozza, szereti.

Attól sem féltetek, hogy esetleg csúfolni fogják emiatt a társai?

Zoltán: Az embert azzal lehet csúfolni, ami egyébként is bántja.

Ágnes: Én például felvállaltam a gyermektelenségemet, és így sokkal jobb volt, mert nem sugdolóztak a hátam mögött.

Zoltán: A gyermeket is erősíteni kell ilyen szempontból, hogy ez ne jelentsen számára gyenge pontot, mert ha felfedezik, hogy ez rosszul esik neki, akkor biztosan bántani fogják.

Hogyan erősítitek a gyerekeket abban, hogy örökbefogadottnak lenni vállalható és nem feltétlenül rossz dolog?

Ágnes: Ez sok apró dologból áll. Először is megmagyarázzuk neki, hogy a szülőanya vele jót tett azzal, hogy örökbe adta. Persze sokat segít az is, hogy mi is nyíltan felvállaljuk az örökbefogadást. Ebből látja, hogy ő is felvállalhatja. Egyébként is, manapság, amikor annyi a válás, és egy-egy gyereknek van három anyukája meg öt apukája, ez már nem akkora ügy.

Bence könnyen beilleszkedett a többi gyerek közé?

Nem. Nagyon nehezen. Háromévesen még nem volt óvodaérett. Az a privát véleményem, hogy az örökbe adott gyerekeket 4 éves korukig nem volna szabad óvodába adni, mert érzelmileg legalább egy évvel el vannak maradva. Minél tovább voltak a babaotthonban, annál inkább el vannak maradva.

Zoltán: Ráadásul az elmaradottságuk a bentlakással együtt hatványozottan növekszik. Érzelmi biztonságban, érzelmi stabilitásban óriási hátránnyal indulnak.

Fel sem merült bennetek, hogy a nevét meg fogjátok változtatni?

Nem. A pszichológusnő mondta, hogy az nem lenne szerencsés. Azt mondta, Bence már hallgat a nevére, a gondozónők is így szólítják, és különben is, arra gondoltunk, hogy legalább ennyi maradjon meg neki, amit a szülőanyjától kapott. Egyébként is olyan szép neve van. Minek változtassuk meg?

Sokak számára kritikus kérdést jelent az, hogy hogyan kell megmondani a gyerekeknek, hogy örökbefogadott illetve meg kell-e mondani neki egyáltalán. Számotokra ez jelentett problémát?

A gyerek ezt úgyis tudja. Ha máshonnan nem, akkor hallja, ahogy beszélünk róla itthon, az orvosnál, a klubban. Szerintem minél előbb tudja meg, annál jobb.

Szerinted Bence mikor tudta ezt felfogni?

Akkor, amikor Dávidot hazahoztuk. Akkor a teljes folyamatot látta. Addig beszéltünk ugyan róla, de még nem fogta fel teljesen.

Egyszer - úgy két és fél éves korában - volt egy nagy dühkitörése. Akkor éppen arról beszéltem neki, hogy "Te nem az én hasamban voltál, mert általában az anyukák hasában vannak a kisbabák", mire Bence erőszakoskodni kezdett, hogy de igenis, ő az én hasamban volt. Máskor azt kérdezte, hogy ő miért volt a babaotthonban. Megmondtuk, hogy azért, mert akkor még nem tudták, hogy ő a mi kisiúnk lesz. Erre azt mondta: "Miért nem kérdeztek meg engem, én megmondtam volna, hogy én vagyok Kovács Bence. Miért nem kérdeztek meg engem?"

Tudod, az a helyzet, hogy már szinte én sem hiszem el, hogy nem a vér szerinti gyermekem. Akkor miért várjam el tőle, hogy ő megértse?

Aztán "bepótoltuk" a születést. Bence a pólóm alá bújt, és azt játszottuk, hogy megszületik.

Sokszor kellett így "megszületnie"?

Sokszor. Naponta legalább tízszer, de ez az időszak már elmúlt.

Hogyan vélekedtek a vér szerinti anyáról?

Soha nem beszélünk úgy róla, mint anyáról, csak úgy emlegetjük, mint "a néni, akinek a hasában voltál". Egyébként az a véleményünk, hogy rendes volt, mert lemondott róla, és így tudott róla a legjobban gondoskodni. Velünk és a gyerekekkel mindenképpen jót tett. Sokkal rosszabb lett volna, ha esetleg hazaviszi, de nem eteti vagy nem gondoskodik róla.

Az emberek többsége elég keményen elítéli az ilyen embereket. Azt mondják, "Milyen anya az ilyen?"

Sajnos, a gyerek előtt is szokták ezt emlegetni. Szerintem jó anya, mert ha már a lehetősége nem adatott meg arra, hogy ő nevelje, szeresse, legalább lemondott a gyerekről, lehetővé téve így számunkra, hogy örökbefogadjuk, és ezzel a legjobbat tette a gyerekével. Nem a kukába dobta, nem egy intézetbe adta azzal, hogy majd felneveli valaki, hanem lemondott róla.

Zoltán: Sajnos a társadalomban és a TV-n, rádión keresztül is valamiféle negatív kampány folyik az olyan anya ellen, aki úgymond "eltaszítja" magától a gyereket. Elítélik az anyát, aki ettől félve inkább a kukába dobja a gyereket. Pedig van ott férfi is, aki "megcsinálta" azt a gyereket, és aki az esetek nagy részében tud is a gyerek megszületéséről. Tudatosítani kellene, hogy azok az anyák, akik nem tudnak gondoskodni a gyerekeikről, jót tesznek azzal, ha lemondanak róla. Nem kellene megölni egyetlen babát sem. Senkinek sem kellene gyilkosság árán megszabadulni tőle. Nagyon jó dolog, hogy már van inkubátor, ahova név nélkül be lehet tenni a babákat.

Mit tennél, ha a gyerek - felnővén - meg szeretné látogatni a vér szerinti szüleit?

Azt mondanám, menjen be a GYIVI-be, beszéljen a pszichológussal, a jogással, és csinálja meg, ha akarja. Ha akarja, elkísérem, ha akarja, nem.

Félsz attól, hogy egyszer ez bekövetkezik?

Biztos, hogy bekövetkezik. Legalábbis, ha rám hasonlítanak, akkor igen. A viharos tinédzser kortól, attól keményen félek, mert az szerintem még egy vér szerinti gyereknél is rettenetesen kritikus tud lenni. Nagyon félttem a kábítószerektől, a bűnözéstől, attól, hogy valaki elveszi az életét, az egészségét... Nem attól félek én, hogy ő majd önálló életet akar élni vagy el akar menni.

Ti szeretnétek többet tudni a vér szerinti szülőkről?

Az esetlegesen meglévő örökletes betegségekről biztosan. Egyszer nagyon beteg lett Bence. Majdnem meghalt. Két és fél éves volt. Elkapott egy bakteriális fertőzést, ami gégeödémát okoz. Az nagyon kemény küzdelem volt. Bent volt az intenzíven. Dávidnak dongalába volt, amikor kihoztuk a csecsemőotthonból. Néha úgy érzem, jobb lenne többet tudni a vér szerinti szülőkről, legalább azért, mert akkor talán nem vádolnám magam bizonyos dolgok miatt. Máskor persze úgy érzem, hogy így jó, ahogy van. Ez egy kicsit olyan, mint egy regényt elolvasni vagy filmen látni. Nagy különbség. Itt a szereplők megjelenítése az elképzeléseimre van bízva. Ez vagy jobb vagy rosszabb, mint a valóság...

Van erre valamilyen lehetőség?

Nincs, semmilyen. Pedig jó lenne többet tudni a szülőkről. Persze nem mennék el hozzájuk, mert nem szeretném zavarni az életüket, de arra például kíváncsi lettem volna, hogy nem AIDS-es-e a gyerek. Amikor megkérdeztem, akkor tudtam meg,

hogy Magyarországon még mindig nem csinálnak AIDS-tesztet a gyerekekkel.

Hogyan reagálnak az emberek arra, hogy örökbefogadott gyerekeitek vannak?

Néha nagyon érdekes helyzetek alakulnak ki. Például akkor, amikor még nem volt a nevünkön Dávid, megkérdezték, mi a gyerek anyjának a neve. Ilyenkor visszakérdeztünk: melyik anyjáié? Akkor nevettek. Én megpróbálom humorosan felfogni a dolgot.

Mi az, amit szerintetek meg kellene változtatni az örökbefogadás mai rendszerében?

El kellene érni, hogy a szülészetén, helyben lemondhasson a mama a gyerekről, fogadják el azt hivatalos lemondásnak, legyen ott egy illetékes a Gyámügytől, aki ezt hitelesíti.

Zoltán: Nem lenne ezt annyira lehetetlen megoldani. Lenne minden kórházban egy erre illetékes, akit felhatalmaznak arra, hogy hivatalosnak minősítse a szülő lemondását a gyerekről. Ezzel a vér szerinti anya helyzetét is megkönnyítenék, hiszen az az anya, aki már lemond a gyermekéről, nem fogja az idejét azzal tölteni, hogy újból és újból becaplasson a Gyámhatóságra. Tehát, aki már eleve azzal a jó szándékkal van, hogy lemond a gyerekről, annak ne nehezítsük még külön a dolgát. Az övét sem és a babáét sem. Minél tovább húzódik ez a folyamat, annál később adható örökbe a gyerek.

Ágnes: Egy kézben kellene ezt tartani valahogy. Nem is értem, miért van az, hogy ennyi intézmény - a Gyámügy, a GYIVI stb. - intézkedése szükséges ahhoz, hogy egy gyerek örökbe adható legyen. Sok kórházban igen keveset tudnak erről a dologról. Teljesen egyetértek azzal, hogy a GYIVI megnézi, kinek adják a gyereket, mert ez szerintem sem mindegy, de valahogy gördülékenyebbé kellene tenni a dolgot.

Ezek szerint szó szerint értelmezhető az a mondás, miszerint "Sok bába közt elvész a gyerek"?

Igen. Például itt van Dávid. Nem vagyok biztos abban, hogy a dongalába ilyen szépen gyógyult volna egy babaotthonban, ahol a legnagyobb jószándék ellenére is, nyilván kevesebb figyelmet kapott volna. Az pedig nagyon fontos az életében, hogy a lába jó vagy nem.

Köztudott, hogy nagyon sok gyerek van a csecsemőotthonokban, miközben nagyon sokan várnak örökbefogadásra. Szerintetek miért?

Zoltán: Sok gyerek azért nem adható örökbe, mert az anya évenként küld neki egy képeslapot, és ez már kapcsolattartásnak minősül. Ilyen a Családjogi Törvény. Én a másik oldalról közelíteném meg ezt a dolgot. A szülőnek ugyanis nagyon sok mindenhez joga van a gyerekekkel szemben, de kötelessége is kell, hogy legyen, ráadásul nemcsak annyi, hogy x hónaponként bemenjen egyszer a gyerekekhez vagy küldjön neki egy képeslapot. Azt kellene nézni, hogy a gyerekeknek mihez van joga. Szerintem a törvény rosszul értelmezi a "család" fogalmát. Az örökbefogadó család valószínűleg sokkal jobban képviselné a gyerek érdekeit, mint az a család, aki beadja őt a babaotthonba meg a "gyerekneveldébe", ahonnan majd 16-18 évesen hazaviszi, amikor már nem is lehet rendbehozni a gyerek lelki sérüléseit. A folyamat legsérülékenyebb "láncszemét" kellene figyelembe venni elsősorban, ez pedig a gyerek. Az ő helyzetét kell megerősíteni, és erre nem a csecsemőotthon vagy a nevelőotthon a legalkalmasabb. Ha valaki képes arra, hogy a gyereket hosszú ideig otthonban tartassa, annak a szülői jogait meg kell szüntetni, és a gyereket örökbe kell adni. Volna elég jelentkező, aki saját gyerekeként felnevelné. Végül is nem attól saját egy gyerek, hogy kinek a génjeit hordozza, hanem attól, hogy ki neveli fel. Itt van például a házasság. A férjnek és a feleségnek genetikailag semmi köze

sincs egymáshoz, és mégis kiválasztják egymást egy életre. Az egymással eltöltött idő, a közösen csinált dolgok - ez tartja fent a kapcsolatot.

Ágnes: Olyan ez, mint a barát és a rokon kérdése. A barátot választja az ember, a rokon meg csak úgy "odakerül" mellé.

Érezhető különbség a két gyerek között?

Zoltán: Nagyon erősen. Az egyik 7 hónaposan került hozzánk, a másik 3 hónaposan. Dávidot sokkal jobban itt lehet hagyni néhány percre, mint például Bencét ennyi idős korában. Ő érzelmileg sokkal stabilabb. Ebből is látszik, hogy minél inkább meg kell gyorsítani az örökbefogadás folyamatát. A gyermek érdeke is ezt kívánja.

Szerintetek más egy örökbefogadott gyerek, mint a többi?

Igen is meg nem is. Végül is ugyanolyan: pajkos, kedves, néha szófogadatlan, Sokszor imádnivaló stb. Inkább úgy fogalmaznék, hogy a helyzet más, mint a természetes családokban. A gyerek nagyobb odafigyelést igényel, főleg, ha a idősebb korban került a családba. És persze nehéz egy-egy tulajdonságáról vagy viselkedéséről eldönteni, hogy mi neveljük félre, vagy ő ilyen genetikai állománnyal rendelkezik.

Kevés örökbefogadó szülő fogadhat örökbe két gyereket is. Mondanátok néhány szót Dávid örökbefogadásáról?

Zoltán: Tulajdonképpen véletlenül jutott a fülünkbe egy információ. Az egyik ismerősünk lányának a barátnője abban a budapesti kórházban volt medikus, ahová Dávidot légzési és szívrozavarokkal beszállították. Kiderült, hogy dongalába van, később az is, hogy kettős veséje van az egyik oldalon. A szülők lemondtak róla, és miután az a lány már tudott arról, hogy Bencét örökbefogadtuk, és jól megvagyunk, szólt nekünk. Mi elmentünk, megnéztük, és elkezdtük a procedúrát. A gond az

volt, hogy hosszú ideig azt sem tudtuk, mit kell csinálni. Kezdetben azt mondták, hogy hogy jövünk mi ahhoz, hogy háromszáz embert megelőzve fogadjuk örökbe Dávidot. Erre mondtuk, hogy Dávidnak gondjai vannak, és biztosan nem mindenki akarja örökbefogadni. Akkor aztán elindultunk, az anyától lemondó nyilatkozatot szereztünk be, ami egyébként teljesen felesleges lett volna, ha az anya már a kórházban le tudott volna mondani a gyerekről. Aztán Dávid másik kerületben volt, mint ahol született, az anyja is másik kerülethez tartozott, akkor végig kellett járni a gyámhatóságokat; ideiglenes áthelyező, idehelyező-odaahelyező nyilatkozatokat kellett kérni. Erre mind nekem kellett rávennem őket, hogy csinálják meg, hiszen én nem vagyok eljárásra jogosult személy az ügyben. Születési anyakönyvi kivonata sem volt a gyerekeknek, azt is be kellett szereznünk.

Mennyi időbe telt mindez?

Az első hónapban teljesen tanácstalanok voltunk, azt sem tudtuk, merre induljunk. Aztán volt, aki azt hitte, meg akarjuk vásárolni a gyereket. Erre mondtuk, hogy erről szó sem lehet, egy élet nem lehet árucikk. Ha ezt kívánták volna tőlünk, akkor nem lettünk volna partnerek. Szóval figyelembe véve azt, hogy egy hetes kora óta ismerjük, nagyon hosszú időbe telt, amíg hazahozhattuk. Három és fél hónapos volt akkor, most négy és fél hónapos.

Mit gondoltok, Magyarországon könnyebb vagy nehezebb gyermeket örökbefogadni, mint külföldön?

Szerintem könnyebb. El vagyunk kényeztetve szebbnél-szebb gyerekekkel. Azért Nyugaton, aki örökbefogadott az vagy néger vagy sárga.

Mi a véleményetek arról, hogy külföldiek Magyarországról fogadnak örökbe gyerekeket?

Nem egészen értjük a dolgot. Értem, hogy a külföldiek azokat a gyerekeket fogadhatják örökbe, akik senkinek sem kellene itthon, ugyanakkor azonban ott van a rengeteg házaspár, aki örökbefogadásra vár. Nem bánt bennünket az, hogy a gyerekek külföldre kerülnek. Ha ez a módja annak, hogy jó családban nőjenek fel, ám legyen. Minket csak a gyermek érdekei érdekelnek, mindenfajta nemzeti hovatartozás nélkül. Persze, nagyon csodálkoznék azon, hogy ha egy idősebb korában külföldre kerülő gyerekek nem lennének személyiségzavarai.

Szükségét érzitek az örökbefogadást követő családgondozásnak?

Zoltán: Szerintem jó volt.

Ágnes: Mindamellet az Örökbefogadó Szülők Klubja sokkal fontosabb.

Mit üzennétek azoknak, akik gyermeket szeretnének örökbefogadni?

Azt, hogy ne dilemmázzanak. Ha már akkor mennek el a GYIVI-be, amikor már nem bírják tovább gyerek nélkül, akkor nagyon nehezen fogják viselni a várakozás időszakát. Ha nem érzik magukat felkészültnek az örökbefogadásra, amikor értesítik őket, akkor még mindig el lehet halasztani. Meg azt, hogy hallgassanak a szívükre.

Mire készüljön az, aki gyereket fogad örökbe?

Az általános szülői feladatok mellett arra, hogy megpróbálják a környezetükkel elfogadtatni az új helyzetet.

Én eddig szinte alig találok olyan emberekkel, akik ne elismeréssel vennék tudomásul családunk "történetét". Amíg csak sóvárogtam gyerek után, nagyon haragudtam azokra a szülőkre, akik kimerültségre vagy kialvatlanságra, netán tehetetlenségre panaszkodtak. Ma már tudom, miről beszéltek... Persze, hogy nehezebb eleinte ezekkel a gyerekekkel, hiszen a

terhesség alatt sem tudtunk kommunikálni, s utána sem, x ideig. Ezt sokáig tart bepótolni, de meggyőződésem, hogy sikerülni fog.

Nagyon kellemes érzés, hogy az ember kiteljesedhet a gyerekeiben. És ott van ezer jó dolog. Újra lehet menni focizni, korizni... Felőttként az apuciknak "ciki" leállni gombfocizni, na de a gyerekekkel, az egészen más... Jó mesét olvasni, rajzfilmet nézni, társasozni, s néha négyen ébredni a franciaágyban.

Amikor beteg voltam, a nagyfiam hozta a teát, a lázmérőt és szórakoztatott. Talán később is lesz, aki ránknyissa az ajtót. És nagyon remélem, öreg korunkra is sok dolgunk lesz, mert a fiatalok majd ránkbízzák az unokáikat.

" Miután hazahoztuk, egy hétig még nem mert lelépni a járdáról a fűre." – Éva és Gyula

Éva és Gyula fiatal házaspár. Gyula három műszakban keresi a kenyeret. Beszélgetésünk idején is éppen munkában volt, így Évával négy szemközt beszélgettünk az életükről, az örökbefogadásról. Pontosabban volt ott még két szereplő: Lacikáé.

Miért volt fontos, hogy a nevetek ne szerepeljen a könyvben?

Mert nem szeretném, ha a nagy nyilvánosság előtt kiderülne a dolog. Lakott itt egy család. Egyszer, a nagypapa a kis unokával együtt lejött játszani a játszótérre. Akkor kiderült, hogy én örökbefogadtam Lacit. A nagypapa annyira meg volt hökkenve, hogy alig tudott szóhoz jutni. Csak kérdezgette, hogy nem én szültem, nem én vagyok az anyja, és annyira tetszett, hogy az unoka azt mondta, "De igen, ő az anyukája". Én nagyon büszke vagyok arra, hogy Lacit örökbefogadtam, de az emberek nagyon meghökkennek, amikor meghallják. Nem mindenkiben vált ez ki jó érzést. Az egyik közeli rokonunk ki is jelentette, hogy ő nem fogadná örökbe senkit. Azt mondta azért, mert abban a gyerekben más vér folyik. Neki persze van saját gyereke. Mondtam, hogy ezt az érzést csak az ismeri, akinek nincsen. Egyébként is, egy vér szerinti gyereknél se lehet tudni, hogy melyik őse tulajdonságai ütköznek ki rajta.

Az óvodában, és a munkahelyemen sem dicsekszem vele. Tudják itt is, ott is, de ha találkozom egy idegennel, annak nem kötöm az orrára.

Szerinted a társadalomban ilyen ellenállásba ütközik az örökbefogadás?

Végül is az emberek egy része elítéli - mint ahogy tapasztalom is.

Vajon miért?

Amikor az örökbefogadáson törtem a fejem, egy fél évig csak egyedül rágódtam rajta. Aztán beszéltem az anyósommal - mégiscsak nő, talán jobban megérti - és valóban, azt mondta, hogy ő szívesen fogadja. Akkor azon kezdtem gondolkodni, hogy hogyan "adagoljam ezt be" a férjemnek. Az anyósom azt mondta, hogy mondjam meg neki egyenesen, talán nem harapja le a fejem. A férjem meg jól letolt, hogy miért nem szóltam már hamarabb. Nem tudtam, hogy hogyan fog reagálni, de jól fogadta. Annyira, hogy amikor már megtörtént az örökbefogadás, még a munkájából is hazajött - amikor éjszakai műszakos volt - hogy elaltassa gyereket. Mióta az óvoda megkezdődött, azóta pedig még jobb viszonyban vannak. Viszi magával a boltba, elmennek a játszótérre, fagyznak, mindent megtesz neki. A múltkor kosárlabdát vett neki. Az elején egy kicsit nehezebb volt. Szerintem érezte, hogy most elsősorban a gyerekkel foglalkozom, és ő csak másodlagos. Mióta azonban ő hordja óvodába, azóta szépen kialakult a kapcsolatuk.

A rokonoknak, barátoknak, ismerősöknek elmondtátok az örökbefogadási szándékotokat?

Persze, már a kolléganőim is tudták, mivel az egyik kolléganőm is örökbefogadott egy kislányt, és mondta, hogy segít, ha esetleg szükségünk van rá. Végül segített is. Ő mondta, hogy kihez forduljunk, hová menjünk. Minden kolléganőm drukkolt nekünk. '95 januárjában tudtuk meg, hogy Lacit fogjuk megkapni, és végül csak márciusban telefonáltak, hogy mehetünk érte. Addig minden nap az összes kolléganőm figyelte, mikor jön telefonom. Állandóan kérdezték: "Na, mi van? Van már valami?" Szóval izgultak értünk. A család meg örült neki. Négy fiú van otthon, és csak azt kérték, hogy kislányt

fogadjunk örökbe. Ez nem jött össze nekik, de szerintem, ha kislány lenne, se szeretnék jobban. Nagyon imádják.

Mennyi idő telt el az örökbefogadás gondolatától a megvalósulásig?

Két év. Pedig még segítségünk is volt. Laci - későbbi - keresztanyja volt a gondozónője. Fél évet gondolkodtam, aztán körülbelül akkortájt adtuk be a papírt, amikor Laci született. Utána még másfél évet kellett várunk.

Sokszor kijött a gondozónő, amíg vártatok az örökbefogadásra?

Kétszer volt itt.

Milyen érzésekkel fogadtátok?

Mint egy idegent - kicsit fenntartással, de végül is jó képet vágtunk hozzá.

Nem változtattátok meg Laci nevét az örökbefogadás után?

Nem, Laci a saját neve. Felmerült ugyan a névváltoztatás kérdése; nagyon szerettem volna, ha megkapja az apja nevét - de végül megkapta, mert a második neve az apja neve. Azt mondták, hogy nagyon okos, fejlett, másfél éves gyerek, hallgat a nevére, és nehéz lenne már átszokatni. Végül is annyi törés érte, amikor kihoztuk, hogy elég volt neki azokat elviselni. Egy névváltoztatás csak tetézte volna ezeket.

Megmondjátok neki, hogy örökbefogadott?

Persze. Folyamatosan beszélgetünk róla, de még nem fogja fel. Nem foglalkozik vele. Nem is attól félek, hogy mi lesz, ha felfogja, hanem a kamaszkortól. Amikor már dacos lesz. Attól félek, hogy akkor majd valami galibát csinál, és azt nem tudom majd kezelni. De ez majd a jövő problémája lesz.

Mi a véleményetek Laci vér szerinti szüleiről?

Én csak annyit szoktam Lacinak mondani, hogy "Téged egy másik néni szült meg, aki nem tudott nevelni, ezért intézetbe adott, és ott keresztanyu nevelt tovább". Nagyon elítéltem anyut, mert ő mindig csúnya szóval illette a vér szerinti szülőket. Én mindig azt mondtam anyunak, hogy "Anyu, egy rossz szót ne mondjál rájuk, mert nem ismered őket". Nem tudjuk az okot, ami miatt intézetbe adták a gyereket. Ha ismerném, lehet, hogy megköszönném nekik. Lehet, hogy ha Laci, majd idősebb lesz, meg fogja keresni őket. Ez egy kicsit idegesít is. Állandóan bennem motoszkál, hogy ha megtudja, kik a szülei, akkor vajon mit fog csinálni. Félek ettől. Laci ráadásul eleve kíváncsi természetű. A vér szerinti szülőkről nem tudok semmit sem mondani Lacinak, mert nem is tudok róluk semmit.

Az óvodában elmondtátok az óvónőknek, hogy Lacit örökbefogadtátok?

Igen, én szoltam, mikor legelőször voltunk, hogy mivel Laci még a mai napig is bepisil, figyeljenek már rá, mert mi is későn kaptuk meg, a csecsemőotthonban is sok törés érte, lelkileg visszamaradott, meg persze a beszédében is. Később aztán sokat fejlődött, de a bepisilés még a mai napig megvan.

Hogy fogadta az óvónő a hírt?

Természetesen. Nem csodálkozott, nem is mutatott ellenszenvet.

Lehetséges, hogy az emberek nem is csinálnak olyan nagy ügyet az örökbefogadásból, csak mi képzeljük azt, hogy megütköznek rajta?

Valószínűleg egy saját gyerek esetében is felmerül annak a kérdése, hogy mások hogy fogadják, de ebben az esetben kétszeres az izgalom, hogy mit fognak szólni, mert nem ismerik a rendes szülőket. Emiatt nekünk kétszeresen nehéz. Szembe

kell néznünk azzal, hogy mit szól a közvélemény, mit szólnak a családtagok, a rokonok, az óvónők, a többi szülő, és lehet, hogy egy idegen nem úgy fogadja az egész örökbefogadást, mint mi.

Laci könnyen beilleszkedett az óvodai közösségbe?

Igen. Nem volt vele semmi gond. Szeret óvodába járni. A többiek is elfogadták. Egy hétig nyűgös volt, de aztán megszokta. Nem verekedett, nem volt agresszív, meg szereti a társaságot is. Nagyon eleven. Hú, de menyire! Túl eleven.

Mi az, ami különösen nagy nehézséget jelentett az örökbefogadást követően?

A betegség. Nem tudtam, hogy hogyan kezeljem a betegséget. Nagyon félttem a láztól. Én is ritkán vagyok lázas, a férjem is, és nem tudtam, hogy mit kezdjek a gyerekekkel, ha belázasodik. Végül szerencsém volt, mert Laci eddig nem volt lázas. Most, hogy óvodába kezdett járni, elkezdte bepótolni. Mostanában néha belázasodik.

Kihez fordulátok gyermeknevelési probléma esetén?

Nem is tudom... Azt hiszem, visszamennék az intézetbe, ahol elkezdődött ez az egész. Visszamennék a GYIVI-be, tanácsot kérni az ottani pszichológusoktól. Ők fel vannak készítve az ilyesmire. Egy egyszerű pszichológus nem biztos, hogy ugyanúgy tudná kezelni a gyereket, mint azok, akik a GYIVI-ben dolgoznak. A körzeti orvos mégis csak egy általános orvos, a nagyszülők sem szakemberek, meg elfogultak is, így aztán visszamennék a GYIVI pszichológusaihoz. Ők biztos, hogy megmondják az igazat.

Volt olyan információ az örökbefogadás során, amelyre szükségetek lett volna, de amelyről úgy gondoljátok, hogy nem kaptátok meg?

Azt hiszem, nem. Amit kérdeztünk, arra mindenre kaptunk választ. A csecsemőotthoni doktornő elmesélt mindent Laci egészségi állapotáról, elmondta, hogy nincs öröklődő betegsége, de a gondozónők szívesen segítenek, ha szükség van rá.

Szerinted szükség van az örökbefogadást követő családgondozásra?

Nekem jót tett. Én mindig vártam a gondozónőt. Voltak olyan dolgok, amikben sokat segített. Például, amikor hazahoztam Lacit, azt mondták, fektessem le, ha sír, majd elalszik. Hát bizony, a gyerek nem aludt el. Üvöltött toroka szakadtából. Én a fal egyik oldalán sírtam, ő meg a másik oldalán. Végül nem bírtam tovább, felvettem. Alig vártam, hogy jöjjön a gondozónő, hogy megkérdezzem, nem csináltam-e valami rosszat, és nagyon megnyugtató volt azzal, hogy amikor megjött, azt mondta, mindig csak a szívemre hallgassak. A mai napig is megszólhatnak, ha felveszem a gyereket, de én mégis megcsinálom, mert az nekem olyan jó érzés. Ha pedig nekem jó, akkor előbb-utóbb a gyerekek is jó lesz.

Aztán egy másik alkalommal, amikor látta, hogy mennyi púdert teszek a gyerek fenekére alá, szólt, hogy ne tegyek olyan sokat, mert az gyulladást okoz. Nagyon jó tanácsokat adott. Mindezek ellenére, azért volt bennem egy olyan érzés is, mintha ellenőriznének. Ez nem volt nagyon jó érzés. Persze tudom, hogy neki ez a dolga.

Ha rajtatok múlna, mit változtatnátok az örökbefogadás rendszerén?

Meggyorsítanánk, lerövidítenénk. Arra kellene törekedni, hogy minél kisebb gyereket lehessen kiadni. Mire jogilag abba a stádiumba jutnak a dolgok, hogy a gyerek kiadható, addigra már legalább egy éves. Azt mesélték a csecsemőotthonban, hogy ha egy szülő egy évben már egyszer meglátogat egy gyereket,

vagy csak egy levelezőlapot is küld, akkor az a gyerek már nem adható örökbe. Ha a szülők nem viszik el a gyermeket, és nem is engedik, hogy örökbe adják, akkor a gyerek ott fog felnőni. A csecsemőotthonból a gyermekotthonba, az ifjúsági otthonba kerül, és az ilyen gyerekek információszegények. És szeretetszegények is. Amikor egyszer visszavittük Lacit a gyermekotthonba, akkor látszott igazán a különbség közte, és az ott maradt gyerekek között. Laci hozzájuk képest nagyon vagány volt. Az ott maradt gyerekeket sokkal kevesebb olyan inger éri, ami segítené a fejlődésüket.

Amikor először kihoztuk az ajtón, akkor megijedt, sírva fakadt. Egy másfél éves gyerek általában azért már sok mindent ismer, ő meg csak az eget látta, amikor kifektették a kiságyban a kertbe. Miután hazahoztuk, egy hétig még nem mert lelépni a járdáról a földre. A gondozónők nagyon kevesen vannak ahhoz, hogy annyi gyerekkel foglalkozzanak. Hiába vihetik ki őket néha a hétvégeken, az nagyon kevés.

Valószínűleg többen is fogadnának örökbe gyerekeket, ha gyorsabb lenne az örökbefogadás folyamata, és kisebb gyerekeket is lehetne örökbefogadni.

Van olyan egyéb szolgáltatás, amit igényelnétek az örökbefogadással kapcsolatban?

Jó lenne, ha az örökbefogadással kapcsolatos könyveket árulnák a GYIVI-ben. Egyáltalán, jó lenne, ha lehetne kapni őket. Jó lenne, ha legalább egy tájékoztató füzet rendelkezésre állna, amiben le van írva, hogy mégis mivel jár az örökbefogadás, mit kell intézni hozzá, meg ilyenek. Nagyon sokan azt sem tudják, hogy hol kell örökbefogadásra jelentkezni. Ha nincs ismerősünk, mi sem tudjuk.

Milyen tanácsot adnátok a leendő örökbefogadóknak?

Legyen nagyon sok türelmük. Arra nagyon szükségük lesz. Aztán arra is készüljenek fel, hogy egy örökbefogadott gyerek a

kortársaihoz képest egy ideig elmaradott lesz. Laci sokat behozott már, de még mindig meglátszik rajta az intézeti múlt. A kortársai például sokkal tisztábban beszélnek, a kézügyességük is jobb. A kapcsolataiban nagyon sokat fejlődött. A barátai mindig nagy ovációval fogadják, amikor megjelenik.

A másik, amit tanácsolnék, hogy akármilyen gondjuk van, ne maguk oldják meg, ha bizonytalanok. Forduljanak az Örökbefogadó Szülők Klubjához vagy a GYIVI szakembereihez. Én egyébként mindenkinek azt javasolnám, hogy félévenként legalább egyszer beszélgessenek el egy pszichológussal. Olyan jól esik az embernek, amikor elmondhatja a baját valakinek!

"... itt falun nem tudok senkit, akinek örökbefogadott gyereke lenne." – *Ibolya és István*

Ibolya és István egy kis lélekszámú faluban élnek. István épp egy barátjának segített a szomszéd faluban, ezért csak később kapcsolódott be a beszélgetésünkbe. Egy kis településen az örökbefogadás nemcsak a család ügye, az egész falu foglalkozik az eseménnyel. Ki így, ki úgy viszonyul hozzá. Néhányan biztosan örülnek neki. Köztük az örökbefogadott kislány, Karola is.

Mesélnél magatokról valamit?

Egyszerű család vagyunk. Én dajka vagyok egy óvodában, a férjem 50 %-os rokkant nyugdíjas. A cukorbetegsége és az ízületei miatt rokkantságizták le. '90-ben építkeztünk, akkor sok idegességet megettünk. Akkor kapott egy fekélyt, ami visszajött. Közben rájöttünk, hogy nem lehet családunk. Ez nagyon nagy bánatunk volt, mert lehetett volna. Volt három terhességem, de nem tudtam kihordani. Mire aztán meggondoltuk magunkat, már mindenünk megvolt, csak az nem, ami kellett: a gyerek. Akkorra már kicsit kiöregedtünk. Az egészségünk és a türelmünk is kevesebb lett. Emiatt néha kicsit nehéz. A rokkantsági nyugdíj nagyon kevés. Én is beteg lettem a szívemmel, így a pénzünk most még kevesebb.

Annakidején OTP-t vettünk fel, és sajnos, még nagyon sok fizetnivalónk van. Eddig még szinte csak a kamatot fizettük. Télen kicsit még nehezebb, mert a gázszámla, ez-az még rátesz egy lapáttal, de igyekszünk megvenni mindent, amire a kislánynak meg nekünk szükségünk van. Közben én is kórházba

kerültem, az orvosok is sokba' vannak - tudod, ebben a mai világban úgy van, hogy muszáj adni. Egy ilyen hosszú táppénz után sem szívesen veszik vissza az embert a munkahelyére. Megkérdezték, hogy nem akarom-e magam leszázalékoltatni, de ha én is le lennék százalékolva, akkor végképp nem tudnánk kijönni a pénzből. Ezzel a szívkoszorúér-szűkülettel együtt kell élni. Anyukám is szívbetegségben halt meg. Én is ettől félek. Nem tudom, mi lenne a gyerekekkel nélkülem. Annyira hozzám nőtt, hogy nem is tudom, mi lenne, ha nem lenne.

Látom, azért a nehéz anyagi helyzetetek ellenére Karola nem szűkölködik játékokban.

Igyekszünk neki megadni mindent, amit lehet. Sokszor haragszom is a férjemre, mert minden nap kider tojást vesz neki. Mondtam neki, hogy nem fog mindig jutni rá, és ha most megszokja, hogy mindent megkap, amit kigondol, az szerintem nem minden esetben jó. Ha nagyobb lesz, akkor lehet, hogy követelőző lesz, és nem fogja megérteni, hogy nincs mindig az, amit szeretne.

Emlékszel, hogy melyikötök ötlete volt az örökbefogadás?

Én már régen akartam gyereket örökbefogadni, még 30 éves korom körül, de akkor a férjem még azon a véleményen volt, hogy aki megszülte a gyereket, az nevelje föl. Aztán, ahogy nyugdíjasként itthon maradt, egyre jobban unatkozott, és rájött, hogy tényleg hiányzik egy gyerek. Akkor én már ahhoz idősnek éreztem magam, hogy gyereket neveljek, meg engem kárpótoltak is az óvodában lévő gyerekek. Akkor már a férjem akarta jobban. Én azt mondtam, hogy így, 43 évesen az ember már inkább nagymamaszerepre vágyik, mint anyaszerepre.

Az elhatározástól a tényleges örökbefogadásig sokat kellett várnotok?

Majdnem három évet vártunk rá. Az az időszak nagyon megviselt, amikor jártunk hozzá, mert olyan kis szerencsétlen volt. Nagyon el volt maradva. Kis kopasz volt, vékony - gondolhatod: két évesen volt nyolc kiló. Nem tudott beszélni sem. Annyira el voltam keseredve, hogy mi lesz majd vele. Majdnem három éves volt, amikor még mindig pelenkázni kellett. Aztán szinte egy hónap alatt lett szobatiszta.

Honnan tudtátok, hogy hova kell fordulni, ha örökbe akartok fogadni valakit?

Volt egy ismerősünk. Az asszonyka cukorbeteg volt, és a férjem összetalálkozott vele a diabetes-gondozóban. Az a hölgy is idősebb volt, bár nem volt olyan idős, mint mi. Ott, beszélgetés közben jött fel a téma, hogy van-e családunk, és akkor mondta, hogy az ő gyereke is örökbefogadott, neki sem volt családja. A férjem ettől az asszonykától érdeklődte meg, hogy hova kell menni, ha mi is örökbe szeretnénk fogadni egy gyereket. Akkor kimentünk a csecsemőotthonhoz. Onnan elküldtek bennünket a GYIVI-hez, és akkor nyújtottuk be az igényünket. Ez kb. '92 tavaszán volt. Ott mondták, hogy nagyon sokat kell majd várni. Aztán vártunk is, majdnem három évet.

Hogy telt ez a várakozási időszak?

Nagyon hosszú volt. Már nem is bíztunk benne, mert mondták, hogy 40 év fölött már elég nehéz gyereket kapni. Kérdezték, miért vártunk ilyen sokáig. Mondtuk, hogy reménykedtünk, hátha nekünk is lesz, de nem lett. Én ugyan két gyereket szerettem volna, egy fiút meg egy lányt. Mindig ikreket szerettem volna szülni. De hát sajnos, még egyet sem sikerült, nemhogy ikreket.

A várakozás alatt persze többször meglátogatott bennünket a GYIVI gondozónője.

Szólt előre, amikor látogatni jött?

Nem, sohasem. Persze, igyekezett mindig 5 óra után jönni, mert tudta, hogy addig dolgozom, de mindig teljesen váratlanul érkezett. Vagy vacsora közben voltunk vagy akkor mosogattam, valami mindig volt. Rendetlenséget azért nem talált.

Milyen élmény volt az ilyen látogatás?

Eleinte furcsának találtam, de aztán megszoktam. Nagyon közvetlen volt, barátságos, később már hiányzott is, ha nem jött. Igyekezett tanácsot adni, ha kérdeztük. Eleinte persze felhábortott, hogy miért ellenőrzik az embert, hiszen vannak itt nagycsaládosok is, akikkel senki sem foglalkozik olyan szempontból, hogy mijük van vagy nincs vagy hogy van-e mit enniük vagy nincs vagy hogy milyen családi körülmények között nőnek fel a gyerekek. Az is eszembe jutott, hogy ha például Karola ott maradt volna a szüleinél, akkor vajon milyen sors várt volna rá. Nem tudom, milyen körülmények között éltek a szülei.

Semmit sem tudsz a vér szerinti szülőkről?

Nem tudok semmit sem róluk. Azt tudom, hogy Karola nagyon elhanyagolt állapotban került a csecsemőotthonba. Akkor még azt is elfelejtettük megkérdezni, hogy szopott-e vagy mennyi ideig szopott, pedig lehet, hogy ez később érdekelné. Szokott érdekeseket kérdezni, például, hogy "Ugye, anya, amikor az intézetben voltam, akkor te is ott voltál velem, és te pelenkázta?" "Ugye, én a te pocikádból jöttem?" "Ugye, akkor is nagyon szeretted?" Akkor mondom neki, hogy "Nem az én pocikámból jöttél a világra, hanem egy másik néni pocikájából, aztán pedig elvittek a csecsemőotthonba, ott mi kértünk egy babát, és téged adtak nekünk". Egyelőre nem igazán érti meg, de gondolom, ha többször hallja, akkor majd tudatosan benne. Nagyobb korban jobban érdeklődnek a gyerekek.

Úgy látom, bennetek fel sem merült, hogy eltitkoljátok a gyerek előtt az örökbefogadás tényét?

Itt nem lehet eltitkolni semmit. Kb. 1100 lakosa van a falunak, és mindenki látta, hogy nem volt nagy hasam, és egy két éves gyerek nem pottyán az égből. Bár eleinte nem mondtuk senkinek. Tudod, milyenek az emberek falun. Az egyik ezt mondja, a másik azt. Nem akartuk, hogy beszéljenek róla. Majdnem két hétig jártunk hozzá, és az utolsó héten - amikor már hoztuk el Karolát - akkor mondtuk meg apukáméknak is. Ők nagyon örültek neki. A húgoméknak nagyon feltűnő volt, hogy nem dolgozom, meg is kérdezték, hogy miért, akkor aztán megmondtuk. Örültek neki. "Na, majd jövünk, megnézzük a kisbabát" - mondták. Persze volt, aki azt mondta a faluban, hogy "hogy mertétek vállalni, hiszen az ember még a sajátjában sem bízhat meg". Erre aztán mondtam, hogy "aki saját gyereket nevel fel, az talán annyira biztos lehet abban, hogy a gyerek vele marad?". Hány olyan eset van, amikor a szülők felnevelik a gyereket, aki aztán otthagya őket, és aztán nem tudnak róla semmit? Egy kicsit azért furcsa volt a dolog, mert itt falun nem tudok senkit, akinek örökbefogadott gyereke lenne. Még apukám sem emlékszik arra, hogy valaki gyereket fogadott volna örökbe itt, a környéken.

Persze a férjem is nevelt gyerek, a keresztanyja nevelte fel, de ő a családban maradt. (Később, amikor István megjön, el is meséli a történetet: Tanyán születtem, reggel, de a bábaasszony csak délután keveredett ki. Addig nem volt, aki elvágja a köldökzsinórt, és ebből az anyám kapott egy rákot. Akkor még pénz sem volt, hogy kórházba mehetett volna, aztán mire bekerült, már nem tudtak segíteni rajta. Mielőtt meghalt, rábízott a nevelőanyámra, akit egyébként édesanyámnak hívok. Addig be sem ment a kórházba. Később az édesapám magához akart venni, de akkor a nevelőszüleim már nem adtak.)

Emlékszel arra, amikor megkaptátok az értesítést arról, hogy mehettek a gyerekért?

Mi nem kaptunk értesítést. Behívtak bennünket egy pszichológiai elbeszélgetésre. Akkor már türelmetlenebbek voltunk, hiszen eltelt három év a jelentkezésünk óta. A beszélgetés során annyira feszült voltam, hogy nekiszegeztem a pszichológusnak a kérdést: ha már ennyit tud az örökbefogadásról, akkor miért nem árulja el, hogy mikor jöhetünk a gyerekért? Azt mondta, nincs felhatalmazása. Akkor mondtam neki, hogy kérdezze meg a főnökét. Megkérdezte, hogy ennyire akarjuk-e, én pedig válaszoltam, hogy ha most azonnal azt mondanák, hogy itt egy gyerek, akkor azonnal elvinnénk. Akkor megbeszélte a főnökével a dolgot, és kitelefonált a gyermekotthonba, hogy megyünk. Ott már vártak bennünket. Akkor láttuk meg Karolát. Egy kis kezeslábas volt rajta. Már minden gyerek körülvett bennünket, csak ő nem jött oda. Aztán, amikor már az utolsó kocka csokit osztogattam, akkor nyúlt érte. Nagyon nehezen barátkozott. Az első három-négy nap egyáltalán nem akart közeledni hozzánk. Bele voltam betegedve. A férjem meg is kérdezte: "Mi van veled? Nem akarod ezt a gyereket? Akkor inkább most mondd meg, hogy ne járjunk potyára. Ha nem akarod, akkor a gyereknek se lesz jó, meg neked se." Én akartam, de annyira megviselt a dolog. Aztán egy hét múlva már sírt, amikor otthagytuk. Két hétig jártunk hozzá, amíg hazahoztuk. Még akkor sem nagyon akarták engedni. Arra hivatkoztak, hogy Karola nehezen barátkozik. Én meg azt mondtam, hogy sajnálom, mert mindig sírva hagytam ott. "Igen, sírt?" - kérdezte a doktornő. "Na, jó, akkor nem bánom, pénteken elvihetik."

Azt a két hetet senkinek nem kívánom. Mondtam is, hogy lehet, hogy sok kismama, aki kilenc hónapig hordja a gyereket a szíve alatt, nem szenved meg úgy azt a kilenc hónapot, mint én azt a két hetet.

Nagyon félt az autótól. Nagyon nagy gond volt, hogy hogy ültessük be az autóba, mert ki kellett vinnünk ruhát vásárolni neki, a gyermekotthonból ugyanis ruhát nem adnak a

gyerekhez. A húgom segített vásárolni, én nem nagyon értettem ezekhez a pici dolgokhoz. Szóval, mielőtt beültettük az autóba, előbb csak megnéztük kívülről, aztán a férjem begyújtotta a motort, de nem indultunk el. Úgy a második vagy harmadik nap körül sikerült beültetni. Az első nagy utunk a városba vezetett, bevásárolni.

Amikor hazajöttünk, át kellett rendezni az egész lakást. Egészen másként kell hozzáállni egy olyan gyerekhez, aki nem ide született közénk, és egyik napról a másikra csak úgy bepottyan a családba. Azt sem tudtam, mit adjak neki enni, mert egyszerűen nem ismerte a darabos ételeket. A vizet egyáltalán nem ismerte. Csak ivólevet, rostosokat meg teát ivott, semmi mást. A férjem akkor is járt fuvarozni, a gyerek itt volt, az anyósomat nem ismerte, nem is akart vele egy szobában maradni, nekem pedig mosnom, főzőm, takarítanom kellett. Addig hozzá voltam szokva ahhoz, hogy minden nap eljártam itthonról, és ez nagyon hiányzott. Nagyon nehéz volt az átállás. Az ember kiesett a megszokott életritmusból, és alkalmazkodni kellett egy ilyen pici gyerekhez. Nem neki kellett hozzánk alkalmazkodni, hanem nekünk hozzá. Mindezt az itthoni munka mellett. Nem jutott a gyerekre annyi időm, mint amennyit szerettem volna.

Időközben megjön István és bekapcsolódik a beszélgetésbe.

Karolát visszavittétek még a gyermekotthonba, látogatni?

Persze. Két-három hónap múlva visszavittük. A legkedvesebb gondozónője volt ott, de Karola abszolút nem reagált rá. Bement a csoportszobába, játszott a játékokkal, de mindig figyelte, hogy ott vagyunk-e vagy sem. A gyerekekre se nagyon figyelt. Akkor még nem is nagyon tudott beszélni, csak azt tudta, amit tanítottunk neki.

A gyermekotthonból aztán kértünk egy videokazettát, amin Karola szerepel. Azt átmásoltuk magunknak.

Szerintetek Karola különbözik a hasonló korú gyerekektől?

Eleinte más volt, mert még beszélni sem tudott. Most már azt mondják, hogy pont olyan, mint a kortársai, csak egy kicsit kisebb növésű.

Hogy viselkedik az óvodában?

Nagyon jól. Nem maradna itthon, a világ minden kincséért sem. Tavaly ugyan nagy nehezen itthon tudtuk tartani egy hónapig, de az tényleg nehéz volt.

Mi volt a legnehezebb az örökbefogadást követően?

István: Én egy kicsit könnyebben viseltem, a nejem nehezebben. Neki nagyon sok elfoglaltsága volt.

A gondozónő gyakran felkeresett benneteket az örökbefogadás után is?

Igen, amíg a nevünkre nem írtuk, addig mindig jött. Eleinte majdnem hetente, aztán kéthetente, de havonta legalább egyszer. Nem jelentette be, hogy mikor jön, de sohasem zavart minket. Sok mindenben tudott segíteni. Én azt mondom, hogy inkább ellenőrizték azt, hogy milyen helyre kerül a gyerek, mint hogy olyan helyre kerüljön, ami a gyerekeknek sem jó.

Soha nem is akartátok megváltoztatni Karola nevét?

Nem. Amikor megismertük, akkor már elég nagy volt ahhoz, hogy hallgasson a nevére.

Mit mondtok majd a gyerekeknek a biológiai szüleiről?

Nem tudunk semmit róluk. Még azt sem tudjuk, hogy melyik településen élnek. Sem jót sem rosszat nem tudunk mondani a szülőkről, mert mi sem ismerjük őket. Meg is mondták, hogy ne kérdezzünk semmit a szülőkről, mert úgysem mondanak semmit. Ha Karola eléri azt a kort, akkor, ha ő is meg a vér szerinti szülei

akarják, megtudhatja, ki szülte. Mi nem akadályozzuk meg. Nagyon fájna, ha elhagyna bennünket, de gátolni semmiképpen sem fogjuk.

A feleség: Engem azért érdekelne, persze csak titokban, hogy kik is ők. Kíváncsi vagyok rájuk. Szeretném megerősíteni magam abban, hogy ha a gyerek egyszer meglátja az anyját, akkor biztos, hogy nem hagy el miatta. Lehet, hogy nem ő az egyetlen, akit a szülei örökbe adtak. Jó lenne, ha a testvéreit is sikerülne örökbefogadnunk.

Van olyan dolog, amit szívesen megváltoztatnátok az örökbefogadás mai rendszerében?

Talán annyit, hogy ha már az ember szeretné, hogy legyen egy családja, akkor ne kelljen annyit várni a bizonytalanságban. A mi életünkéből is elvett három évet a várakozás. És azért nem mindegy, hogy 40 vagy 43 éves az ember az örökbefogadáskor. Persze a gyereknek se mindegy, hogy hol tölti az idejét. Jó lenne, ha a szülők hamarabb lemondanának az örökbe adandó gyerekről. Szerintem, ha egy-két hónapig nem érdeklődnek a gyerek után, akkor a gyerek automatikusan örökbe adható kellene, hogy legyen.

Én is nagyon szerettem volna még kisebb gyereket kapni, de nem lehetett. Nem azért mondom, mert Karola nagyon hozzánk nőtt. Elfogadott bennünket, meg tényleg, nagyon aranyos, és egyre több dologban hasonlít az apjára. A járása teljesen az apjáé. A magatartása is hasonlít. Az akarata pedig teljesen olyan. Ő is kiharcolja magának, ha akar valamit.

Mit üzennétek azoknak, akik most készülnek örökbefogadásra?

Ha úgy érzik, hogy alkalmasak, akkor vágjanak bele, de ne felejtsek, hogy a gyerek nem olyan, mint egy szelet kenyér, hogy ma elkérem, aztán holnap visszaviszem. Nagyon rossz, ha a szülők a saját elképzeléseiket akarják a gyerekre erőltetni. A

gyereknek is van saját akarata. Ezt tudomásul kell venni. Persze mindennek kell határt szabni, és abban következetesnek kell lenni. Az mindenesetre biztos, hogy a valóság egészen más, mint a szakirodalom. Ezt könyvből nem lehet tanulni, csak az életből.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretném kifejezni köszönetemet Mindazoknak, akik részt vettek az Örökbefogadó Szülők Klubjának megalakulásában és működésében, nevezetesen a debreceni Családsegítő Szolgálat és a debreceni Gyermekek- és Ifjúságvédelmi Intézet munkatársainak valamint az örökbefogadó szülőknek. Szeretném továbbá üdvözölni mindazokat, akik az örökbefogadásról nem szégyellnivaló, hanem dicséretes vagy legalábbis természetes folyamatként gondolkodnak, az örökbeadó, "biológiai" szülőket pedig nem "üldözendő boszorkányoknak", hanem olyan embereknek tekintik, akik - ha már nem tudják felvállalni gyermekük nevelését - a legjobbat teszik vele: örökbe adják.